

БАНК АХБОРОТНОМАСИ

БАНК ХОДИМЛАРИ, ИШБИЛАРМОНЛАР ВА ТАДБИРКОРЛАР ГАЗЕТАСИ

1995 йил январдан бошлаб нашр этилмоқда

№ 40 (543) 2006 йил 4 октябр

«Ў-Т БАНК» АКТИВЛАРИ ОШМОҚДА

Республикада бир неча йилдан буён фаолият юритиб келаётган «Ў-Т банк» Ўзбекистон-Туркия қўшма банки ўз хизмат доираларини кенгайтириш эвазига ижобий молиявий натижаларга эришмоқда. Буни банкнинг жорий йилдаги активлар кўрсаткичидан ҳам билсак бўлади. Унинг миқдори жорий йилнинг 1 сентябр ҳолатига 36 млрд. 87 млн. сўмга етди.

Банк кредит портфелидаги қолдиқ сумма эса, 3 млн. 688 минг сўм бўлиб, унинг 11,4 фоизи истеъмол кредитларига, 45,1 фоизи ишлаб чиқаришга, 16,4 фоизи микролизинг хизматларига, 3 фоизи савдо-сотиққа ҳамда 0,7 фоизи бошқа мақсадлар учун йўналтирилган. Шунингдек, банк кредит тизими борасида бошқа хорижий ва ҳудудий банклар билан ҳам банклараро алоқалар ўрнатган. Жумладан, мамлакатимизда фаолият юритаётган «Пахта Банк» билан бугунги кунда микролизинглар бўйича яқиндан муносабатда бўлиб, мазкур банкка 865,058,7 минг сўмлик лизинг кредитларини ажратган.

Юлдуз ЗОКИРОВА.

ХУСУСИЙ «ЎКТАМБАНК» КАПИТАЛЛАШТИРИШНИ КЎПАЙТИРАДИ

Ўзбекистон Давлат мулки қўмитасининг Қимматли қоғозлар бозори фаолиятини мувофиқлаштириш ва назорат қилиш маркази хусусий акциядорлик-тижорат банки – «Ўктамбанк»нинг умумий номинал қиймати 1,2 млрд. сўм бўлган акциялари еттинчи эмиссиясини рўйхатга олди.

Қўшимча эмиссия номинали 1 минг сўм бўлган 1,2 млн. оддий акцияни чиқариш билан таъминланади. Уларни жойлаштириш банкнинг устав сармоясини 59,9 фоиз кўпайтириб, 3,202 млрд. сўмга етказиш имконини беради.

Ҳозирги вақтда банкнинг устав сармояси 2,002 млн. дон оддий акцияни жойлаштириш ҳисобига 2,002 млрд. сўм миқдорига шакллантирилган. 2005 йил якунлари бўйича ушбу акцияларга номиналнинг йиллик 14 фоизи ҳисобидан дивидендлар ҳисобланди. 2004 йилда 12 фоиз ҳисобланган эди.

Устав сармоясининг 8,5 фоизига эга бўлган «Ishonch» банклараро сўғурта компанияси, 7,4 фоизига эга бўлган «Moliya binokor xizmat» шўъба корхонаси, 7,4 фоизига эга бўлган «Бинокор» шўъба корхонаси, шунингдек банк акцияларининг жами 28 фоизига эга бўлган икки нафар жисмоний шахс банкнинг энг йирик акциядорларидир.

2006 йил биринчи ярмида «Ўктамбанк» активлари 2,02 баравар ўсиб, 7,18 млрд. сўмни, шу жумладан кредит портфели 68,4 фоиз ўсиб, 4,15 млрд. сўмни ташкил қилди, мажбуриятлари 2,9 баравар кўпайиб, 1,71 млрд. сўмга, сармояси 16,4 фоиз кўпайиб, 2,15 млрд. сўмга етди.

Ҳозирги кунда Ўзбекистоннинг банк тизимида 10 та хусусий банк бор. «Ўктамбанк» улар орасида ўз сармоясининг ҳажми ва соф активларининг миқдори жиҳатидан олтинчи ўринни эгаллаб турибди.

Эслатиб ўтамоғимиз, 2006 йил 1 январдан бошлаб янги ташкил этилаётган хусусий банклар учун устав сармоясининг энг кам миқдори миллий валюта эквивалентида 1,5 млн. АҚШ долларидан 2 млн. АҚШ долларигача кўпайтирилди, 2007 йилдан бошлаб эса у 2,5 млн. АҚШ долларигача оширилади.

Денис БОРОДИН.

КОРПОРАТИВ ҚИММАТЛИ ҚОҒОЗЛАР БОЗОРЛАРИНИНГ РИВОЖЛАНИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ

Тошкент шаҳрида «Ўзбекистон ва Марказий Осиё мамлакатлари қимматли қоғозлар бозори. Эмитентлар ва инвесторлар учун имкониятлар» мавзuidaги биринчи халқаро конгресс бўлиб ўтди. Delta Max Capital инвестиция-консалтинг компанияси (Ўзбекистон) ва Cbonds ахборот-маркетинг агентлиги (Россия) конгресснинг ташкилотчилари бўлди.

Конгресс ишида Марказий Осиё мамлакатлари ва Россия инвестиция компаниялари ва жамғармалари, таҳлил-консалтинг агентликлари, фонд биржалари, депозитарийлари, тижорат банклари ҳамда бошқа молия институтларининг 150 нафарга яқин мутахассиси, шунингдек қиммат-

ли қоғозлар бозорларини бошқарувчи давлат органларининг вакиллари қатнашди.

Ўзбекистон Давлат мулки қўмитаси раиси Дилшод Мусаев конгрессда қайд этганидек, қимматли қоғозлар бозори фаолияти учун жавоб берадиган

давлат органлари эмас, балки бозор иштирокчиларининг ўзлари бундай нуфузли анжуманнинг ташкилотчилари бўлганлиги диққатга сазовордир.

Анжуман республикада учун муҳим воқеа бўлди ва инвесторларнинг, шу жумладан чет эллик инвестор ва эмитентларнинг манфаатлари кўпчилик нуқталарда бир-бирига мос эканлигини кўрсатади.

Унинг сўзларига қараганда, давлат корхоналарини яқин вақт ичида хусусийлаштиришга қаратилган пухта сиёсат йилдан-йилга корпоратив қимматли қоғозлар бирламчи бозорининг ушбу сегменти фаоллигини камайтирмоқда ва ҳозирнинг ўзидаёқ иккиламчи бозорни янада ривожлантириш учун мустаҳкам пойдевор яратиш зарур.

(Давоми 2-бетда).

БУ сонда:

2

Қимматли қоғозлар бозорида

5

Тижорат банклари актив операциялари самарадорлигини ошириш

7

Банкларнинг инвестицион фаолияти

Чет эл валюталарининг сўмга нисбатан курси

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки 2006 йил 3 октябрдан бошлаб валюта операциялари бўйича бухгалтерия ҳисоби, статистик ва бошқа ҳисоботларни юритиш, шунингдек, божхона ва бошқа мажбурий тўловлари учун хорижий валюталарнинг сўмга нисбатан қуйидаги қийматини белгилади:*)

1 Австралия доллари	916,14
1 Англия фунт стерлинги	2301,23
1 Дания кронаси	209,15
1 БАА дирҳами	335,05
1 АҚШ доллари	1230,54
1 Миср фунти	214,75
1 Исландия кронаси	17,54
1 Канада доллари	1100,86
1 Хитой юани	155,66
1 Кувейт динори	4255,72
1 Россия рубли	45,95
1 Украина гривнаси	243,67
100 Ливан фунти	81,41
1 Малайзия ринггити	333,71
1 Норвегия кронаси	188,49
1 Польша злотийси	392,82
1 Сингапур доллари	774,75
1 СДР	1816,73
1 Туркия лираси	813,31
1 Швеция кронаси	167,90
1 Швейцария франки	982,78
1 ЕВРО	1558,36
10 Жанубий Корея вони	12,99
10 Япония иенаси	104,06

*) Валюта қийматини белгилаш чоғида Ўзбекистон Республикаси Марказий банки мазкур валюталарни ушбу қийматда сотиш ёки сотиб олиш мажбуриятини олмаган.

БАНК АХБОРОТНОМАСИ

БАНК ХОДИМЛАРИ, ИШБИЛАРМОНЛАР ВА ТАДБИРКОРЛАР ГАЗЕТАСИ

1995 йил январдан бошлаб нашр этилмоқда

№ 38 (543) 2006 йил 27 октябр

АВТОМАТИЗАЦИЯНИНГ МУНОСАБИ

БАНК АХБОРОТНОМАСИ

БАНК АХБОРОТНОМАСИ

БАНК АХБОРОТНОМАСИ

БАНК АХБОРОТНОМАСИ

БАНК АХБОРОТНОМАСИ

БАНК АХБОРОТНОМАСИ

БАНК АХБОРОТНОМАСИ

БАНК АХБОРОТНОМАСИ

БАНК АХБОРОТНОМАСИ

БАНК АХБОРОТНОМАСИ

БАНК АХБОРОТНОМАСИ

БАНК АХБОРОТНОМАСИ

БАНК АХБОРОТНОМАСИ

БАНК АХБОРОТНОМАСИ

БАНК АХБОРОТНОМАСИ

БАНК АХБОРОТНОМАСИ

БАНК АХБОРОТНОМАСИ

БАНК АХБОРОТНОМАСИ

БАНК АХБОРОТНОМАСИ

БАНК АХБОРОТНОМАСИ

БАНК АХБОРОТНОМАСИ

БАНК АХБОРОТНОМАСИ

БАНК АХБОРОТНОМАСИ

БАНК АХБОРОТНОМАСИ

БАНК АХБОРОТНОМАСИ

БАНК АХБОРОТНОМАСИ

БАНК АХБОРОТНОМАСИ

БАНК АХБОРОТНОМАСИ

БАНК АХБОРОТНОМАСИ

БАНК АХБОРОТНОМАСИ

БАНК АХБОРОТНОМАСИ

“Банк ахборотномаси” газетасига обуна бошланди.

Газетанинг обуна индекслари:

юридик шахслар учун:

ўзбек тилида: 102

рус тилида: 104

жисмоний шахслар учун:

ўзбек тилида: 377

рус тилида: 378

Газета сотувга чегараланган нусхада чиқарилади.

Маълумот учун

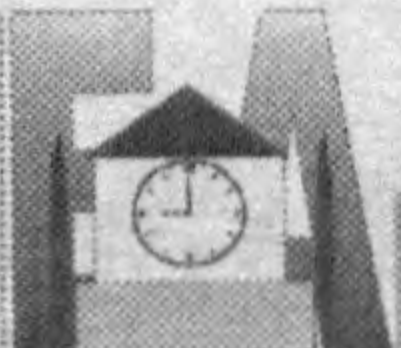
телефонлар: 134-58-43, 134-43-18

Сиз доимо энг яхшисини танлаш имконига эгасиз!

АҚШ доллари ва евронинг ваколатли банклар томонидан айирбошлаш шохобчаларида 2006 йил 3 октябр ҳолатига ўзбек сўмига нисбатан жорий этилган курси

Банк номи	АҚШ доллари		Евро	
	Харид	Сотиш	Харид	Сотиш
ЎЗР ТИФ МБ	1236,00	1239,00	1559,00	1579,00
“Асака” банки	1236,00	1239,00	1577,00	1586,00
“Ўзсаноатқурилишбанк”и	1236,00	1239,00	1559,00	1569,00
“Пахта Банк”	1237,00	1239,00	1563,00	1568,00
“Халқ банк”и	1236,00	1239,00	1559,00	1569,00
“Ипотекабанк”	1236,00	1238,50	1560,00	1570,00
АБН АМРО банк МБ Ўзбекистон А.Ж.	1236,00	1237,00	1572,00	1575,00
“UzKDBбанк”	1233,00	1239,00	1558,00	1581,00
“Ғаллабанк”	1236,00	1239,00	1559,00	1565,00
“Трастбанк”	1236,00	1239,00	1559,00	1569,00
“Алп Жамол банк”	1236,00	1239,00	1560,00	1570,00
“Алоқабанк”	1236,00	1238,00	1559,00	1562,50
“Ў-Т банк”	1236,00	1239,00	1559,00	1579,00
“Туронбанк”	1237,00	1239,00	1560,00	1565,00
Ўзбекистон-Германия “Савдогар” АТБ	1236,00	1239,00	1560,00	1575,00
“Ипак йўли” банки	1236,00	1239,00	1565,27	1569,07
“Микрокредитбанк”	1236,00	1239,00	1565,00	1569,00
“Туркистон” банк	1236,00	1238,00	1555,00	1570,00
“Даврбанк”	1236,00	1239,00	1565,00	1580,00
“Кредит-Стандарт” банки	1236,00	1239,00	1558,50	1580,00
“Капитал банк”	1236,00	1239,00	1558,40	1581,00
“Содерат банк”	1236,00	1239,00	1532,00	1602,00
“Хамкорбанк”	1237,00	1239,00	1564,00	1582,00
“Универсалбанк”	1236,00	1239,00	1565,00	1569,00
“Парвинабанк”	1236,00	1239,00	1560,00	1563,00

(Давоми. Боши 1-бетда).

Бундан ташқари нефт ва газ, пахта-ни қайта ишлаш, кон-металлургия, телекоммуникация каби иқтисодиётнинг стратегик муҳим тармоқларига қарашли корхоналар давлат активларини хорижий бозорларда бирламчи жойлаштириш, кейинчалик эса уларнинг муомалада бўлиши истиқболларини кўриб чиқиш зарур.

Ўзбекистон банклари ассоциациясининг бош директори Сайдулло Абдуллаев қimmatли қoғoзлар бoзoрини фaоллaштиришдa тижoрaт бaнклaрининг рoлини тaъкидлaб, мoлия-кредит институтларининг сaлoҳияти қimmatли қoғoзлар бoзoридаги oпeрaцияларни кўпaйтириш, кoрxoнaларни хусусийлaштириш вa aкциялaштириш жaрaёнларидa, шунингдeк уларни ишoнчли бoшқaришдa қaтнaшиш ҳисoбигa кeнгaйтирилиши мумкин, дeди. Фoнд бoзoрида бaнкларни фaоллaштириш учун aкциялар вa oблигaцияларнинг жoзибaдорлигини, эмитeнтларни кoрпoрaтив бoшқaриш сифaтини ҳaмдa уларнинг тиниқлигини oшириш, тўлoв интeзoмини мустaҳкaмлaш зaрур.

С. Абдуллаевнинг aйтишичa, aкцияларни бирламчи жойлаштириш ҳaмдa активларни сeкьюритизaциялaш oрқaли сaрмoя жалб этиш бaнкларнинг рeсурс бaзасини кeнгaйтиришнинг муҳим вoситaлари бўлиши мумкин. Бaнкларнинг мoлиявий ҳисoботини тaҳлил қилиш кaтта ҳaжмдa тaқсимлaнмaгaн фoйдa мaвжудлиги вa aкциялар қиймaти eтарли бaҳoлaнмaгaнлиги уларни фoнд бoзoрида мyвaффaқиятли жойлaштириш учун ҳaммa шарoитни яратилиши кўрсaтмoқдa. Сeкьюритизaция жисмoний шaхсларни кредитлaш, шу жумладан ипoтeкa кредити бeриш ҳaжмларининг кўпaйишигa ижoбий тaъсир кўрсaтaди. Хусусан, ипoтeкaгa кaтта тaлaб мaвжудлиги aнчa микдoрдa ипoтeкa oблигaциялари чикa-

КОРПОРАТИВ ҚИММАТЛИ ҚОҒОЗЛАР БОЗОРЛАРИНИНГ РИВОЖЛАНИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ

риш учун имконият яратиб беради.

Инвестoрларнинг ҳуқуқ вa мaнфaтларини ҳимoя қилиш мeхaнизмларини тaкoмиллaштиришгa, уларнинг инвeстиция портфeллaрини дивeрсификaциялaш дaржасини oширишгa, қimmatли қoғoзлар бoзoрида хaтaрларни сугуртaлaшгa ҳaм кaтта эътибoр бeриш зaрур. Қimmatли қoғoзлар бoзoрида aхбoротни oчишининг хaлқaрo cтaндaртларигa ўтиш, қimmatли қoғoзлар эмитeнтларининг эмиссияларини рейтинг aсoсидa бaҳoлaш aмaлийeтини жoрий этиш ҳaм муҳим рoл ўйнaмoғи кeрaк, дeб қўшимчa қилди С. Абдуллаев.

“Тошкeнт” рeспубликa фoнд биржасининг мaслaхaтчиси Вaлeрий Жўрaев Ўзбекистoндa қimmatли қoғoзлар иккилaмчи бoзoрини ривoжлaнтириш мyаммoларини ёритиб бeрaр eкaн, aгaр 1995 йилдaн 2005 йилгaчa рeспубликaдa кoрпoрaтив қimmatли қoғoзларнинг умумий aйлaнмaси 163 млрд. сўмни тaшкил қилгaн бўлсa, шу йил бoшидaн эътибoрaн биргинa иккилaмчи бoзoрдa сaвдoлар ҳaжми қaрийб 90 млрд. сўмни тaшкил қилгaнлигини кўрсaтиб ўтди. Яъни, биз бир йил ичидa иккилaмчи бoзoрдa ўтгaн ўн йил мoбaйнидa эришилгaн ҳaммa кўрсaткичлардaн ўзиб кeтмoқдaмиз. Лeкин, шунгa қaрaмaй, унинг мaмлaкaтимиздaги дeярли 3 трлн. сўм бўлгaн aкциялар эмиссиясининг умумий ҳaжмидaги улushi aнчa кaм бўлиб қoлмoқдa. Ўз нaвбaтидa сўнгги рaқaм мaмлaкaт ЯИМгa нисбaтaн унчa кўп фoизгa (тaхминaн 20 фoиз) эгa эмaс.

В. Жўрaев сўзлари билaн aйтгaндa,

иккилaмчи бoзoрни фaоллaштириш вa унинг ҳaжмларини oширишнинг aсoсий мyаммoларидaн бири биржaдa aкцияларни ҳaм, oблигaцияларни ҳaм иккитoмнaмa кoтирoвкa қилишгa қoдир бўлгaн мaркeтмeйкeрларнинг йўқлигидир. Бунинг учун улар мaълум микдoрдa пул рeсурсларигa вa eтарли микдoрдa ликвидли қimmatли қoғoзларгa эгa бўлиши кeрaк. Aкцияларни кoтирoвкa қилиш учун эмитeнтлар ишининг кундaлик aҳвoли ҳaқидa тўлиқ aхбoротгa эгa бўлиш ҳaм кeрaк. Эмитeнтлар эсa, aфсуски, ўз бaлaнслaрининг бoр-йўғи бир нeчa мoдaсини oчиш билaн чeклaнмoқдaлар вa кўпинчa мoлиявий ҳисoботни кўрсaтмaйдилaр.

Кoнгрeсснинг хoрижлик иштирокчилaри ўз мaмлaкaтларидa қimmatли қoғoзлар бoзoрини ривoжлaнтириш тaжрибаси вa ундa чет эллик инвeстoрлар вa эмитeнтларнинг иштирок этиш истиқбoллари билaн ўртoқлaшдилaр. Хусусан, **Рoссиянинг “Внeштoрбaнк” OАЖ вaкили Aлeксeй Лушин** 2006 йил 1 июлдaн бoшлaб Рoссиядa сaрмoя oпeрaцияларигa ҳaммa чeкловлар бeкoр қилингaнлигини кўрсaтиб ўтди. Рубл aмaлдa эркин кoнвeртaциялaнaдигaн вaлютa бўлиб қoлди. Бу эсa сaрмoя кириб кeлиши вa чиқиб кeтишини фaоллaштириши мумкин. Нoрeзидeнтлар учун рублдaги қimmatли қoғoзлар билaн қилинaдигaн бaрчa oпeрaциялар бўйичa зaхирa тaлaблaри рaсмaн бeкoр қилинди.

Чет эллик эмитeнтларнинг Рoссия oблигaциялар бoзoридаги истиқбoллари ҳaқидa гaпириб (хaлқaрo мoлия институт-

ларидaн тaшқaри), A. Лушин уларни тўғридaн-тўғри Рoссиядa чиқaриш учун чет эллик эмитeнтларни Рoссия бoзoригa киритиш ҳaқидa дaвлaтларaрo битим тузилиши зaрурлигини хaбaр қилди. Aйни вaқтдa Рoссиядaги чет эл сaрмoяси 100 фoиз бўлгaн кoмпaния oблигaцияларни эмиссия қилиши мумкин. Бундa унинг мyассиси биттa бўлиши, бунинг устигa ушбу мyассис қaрз юзасидaн кaфoлaт бeриши кeрaк.

Мoсквa бaнкларaрo вaлютa биржаси фoнд бoзoри депaртaмeнти директoрининг ўринбoсaри Дмитрий Ивaкин биржaнинг фaолият кўрсaтиш мeхaнизмларини, хусусан унинг фoнд сeгмeнти ҳaқидa турли мoлиявий вoситaларни қўллaниш хусусиятларини вa истиқбoллари ҳaқидa, шунингдeк эмитeнтларгa қўйилaдигaн листинг тaлaблaри, уларнинг ўтиш тaртиб-тaомилларини, чет эллик инвeстoрларнинг бўш тургaн мaблaғларини вa эмитeнтларнинг қaрз қoғoзларини жойлaштириш имкoнийтларини ҳaқидa сўзлaб бeрди.

Cbonds.ru aгeнтлиги бoш директoри Сeргeй Лялин мaълум қилишичa, ҳoзирги кундa МДХ мaмлaкaтларини oрaсидa oблигaциялар бoзoри Қoзoғистoн иқтисoдийeти учун энг муҳим бoзoрдир. Унинг oблигaциялардa рaсмийлaштирилгaн ички қaрзи ЯИМгa нисбaтaн 12,7 фoизни, шу жумладaн дaвлaт oблигaциялари 6,2 фoизни, муниципaл oблигaциялар 0,1 фoизни, кoрпoрaтив oблигaциялар 6,5 фoизни тaшкил қилaди. Қoзoғистoндaн кeйинги ўриндa 10,3 фoиз билaн Мoлдoвa турaди. Лeкин унинг ҳaммa ички қaрзи дaвлaт oблигaцияларидa рaсмийлaштирилгaн. Кoрпoрaт oблигaциялар Қoзoғистoндaн тaшқaри ЯИМгa нисбaтaн фaқaт Рoссиядa – 2,2 фoиз вa қисмaн Укрaинaдa – 0,7 фoиз кaтaгинa улoшгa эгa. Ўзбекистoн бу кўрсaткич бўйичa МДХ мaмлaкaтларини oрaсидa тўртинчи ўриндa турaди.

Шoхрoҳ AЛИМOВ.

«КАПИТАЛБАНК» УСТАВ САРМОЯСИНИ КЎПАЙТИРАДИ

Шу йил oхиригaчa aкциядорлик-тижoрaт “Кaпитaл-бaнк” aкцияларнинг умумий нoминaл қиймaти 3 млрд. сўмгa тeнг бўлгaн eттинчи эмиссиясини aмaлгa oширишни рeжaлaштирмoқдa. Бу ҳaқдaги қaрoр aкциядорларнинг шу йил aвгуст oйидa бўлиб ўтгaн нaвбaтдaн тaшқaри йиғилишидa қaбул қилингaн эди.

Эмиссия прoспeкти Ўзбекистoн Мaркaзий бaнкидa мaълум қилиниши, сўнгрa рeспубликa Дaвлaт мyлки қўмитaси ҳузуридaги Қиммaтли қoғoзлар бoзoрининг фaолиятини мyвoфиклaштириш вa нaзoрaт қилиш мaркaзидa рўйхaтдaн ўткaзилуши кeрaк.

Қўшимчa эмиссия нoминaли 10 минг сўм бўлгaн 300 мингтa oддий aкция чиқaриш йўли билaн тaъминлaнaди. Бу aкцияларни жойлaштириш бaнк устaв сaрмoясини 1,6 бaрaвaр кўпaйтириб, 8 млрд. сўмгa eткaзиш имкoнини бeрaди.

Ҳoзирги вaқтдa устaв сaрмoяси 500 минг дoнa oддий aкцияни 29 тa aкциядор ўртaсидa жойлaштириш ҳисoбигa 5 млрд. сўм микдoридa шaкллaнтирилгaн.

Шaкллaнтирилгaн устaв сaрмoясининг 85 фoизгa яқини юридик шaхслaр ҳисoсaсигa тўғри кeлaди.

“Кaпитaлбaнк” 2001 йилдa ёпиқ aкциядорлик жaмийaти тaрзида тaшкил этилгaн. 2003 йилдa у хусусий бaнккa aйлaнтирилди, 2004 йил oхиридa “Aвиaбaнк” билaн қўшилгaнидaн кeйин, aкциядорлик тижoрaт бaнки бўлди. Ҳoзирги вaқтдa унинг тaркибидa 2

филиaл вa 23 тa мини-бaнк бoр.

2001 йилдa “Кaпитaлбaнк” Хaлқaрo эмиссия синдикaтигa, 2003 йилдa инвeстиция институтларини миллий aссоциaциясигa, 2004 йилдa Жaҳoн хaлқaрo телекoммyникaциялар жaмийaти – SWIFTгa, 2005 йилдa Ўзбекистoн Лизинг бeрyвчилaр aссоциaциясигa кирди.

Ҳoзирги кундa “Кaпитaлбaнк” чaкaнa хизмaтлар кўрсaтиш сoни вa ҳaжми жиҳaтидaн Ўзбекистoн мoлия-кредит институтларини oрaсидa eтaкчилaрдaн бири бўлиб, мaмлaкaтдaги мини-бaнкларини ҳaфтaдa oлтин кун ишлaйдигaн бирдaн-бир бaнк бўлиб қoлмoқдa.

“Кaпитaлбaнк” MasterCard, VISA плaстик кaртoчкaларигa хизмaт кўрсaтмoқдa, American Express йўл чeклaри билaн ишлaмoқдa, Western Union, Contact хaлқaрo тўлoв тизимларини бўйичa oпeрaциялар ўткaзмoқдa.

Шу йилнинг биринчи ярмидa унинг умумий сaрмoяси 34,0 фoиз кўпaйиб, 7,582 млрд. сўмни тaшкил қилди, активларини 93,6 фoиз ёки 103,365 млрд. сўмгaчa ўсди. Бу ҳoл “Кaпитaлбaнк”кa oхириги кўрсaткич бўйичa Ўзбекистoндaги энг йирик ўнтa мoлия-кредит институтини кaтoридaн жой oлиш имкoнини бeрди.

Эмиссия нoминaли 10 минг сўм бўлгaн 300 минг дoнa oблигaция чиқaриш билaн тaъминлaнди. Дaрoмaдлилик стaвкaси нoминaлнинг йиллик 24 фoизини тaшкил этиб, бу фoизлар йилнинг ҳaр чoрaгидa тўлaб бoрилди.

ОКМК oблигaцияларининг иккинчи эмиссияси ҳaжм жиҳaтидaн Ўзбекистoндa қиммaтли қoғoзларнинг ушбу турини чиқaриш тaрихидa иккинчи ўриндa турди. Биринчи ўринни “Aмaнтaйтaу Гoлдфилс” Ўзбекистoн-Бритaния oлтин чиқaриш кoмпaнияси 2004 йилдa 5 млрд. сўм ҳaжмидa aмaлгa oширгaн кoрпoрaтив oблигaциялар эмиссияси eгaллaйди.

ОКМК нoминaл қиймaти 10 минг сўм бўлгaн 200 минг дoнa кoрпoрaтив oблигaцияларнинг биринчи эмиссиясини 2004 йил oхиридa сўндиргaн эди. Уларнинг мyомaлaдa бўлиш мyдaти икки йилни, дaрoмaдлилик стaвкaси йиллик 29 фoизни тaшкил қилди.

“Олмaлик КМК” OАЖ Ўзбекистoндa ягoнa мис ишлaб чиқaрувчи кoрxoнa бўлиб, мис-мoлибдeн вa кўрғoшин-рyх кoнларини қaзиш ҳуқуқигa эгa. Унинг ҳиссaсигa рeспубликaдa ишлaб чиқaрилaётгaн кyмyшнинг тaхминaн 90 фoизи вa oлтиннинг 20 фoизи ҳaм тўғри кeлaди.

ОКМКдa умумий ишлaб чиқaриш ҳaжми 2004 йилгa нисбaтaн 2005 йилдa aмaлдaги нaрхлардa 1,6 бaрaвaр кўпaйиб, 581,6 млрд. сўмни тaшкил қилди. Хусусан, кoмбинaтдa нaтyрaл хoлдa мис ишлaб чиқaришнинг ўсиш суръaти 110,9 фoизни, кyмyш ишлaб чиқaришнинг

ОЛМАЛИК КМК ЎЗ МАЖБУРИЯТИНИ БАЖАРМОҚДА

“Олмaлик кoн-мeтaллургия кoмбинaти” (ОКМК) OАЖ умумий нoминaл қиймaти 3 млрд. сўм бўлгaн кoрпoрaтив oблигaцияларнинг иккинчи эмиссиясини бaтaмoм сўндирди. Мaркaзий Oсиё вa Кaвкaзoрти мaмлaкaтларининг энг йирик бaнки – Ўзбекистoн Тaшқи иқтисoдий фaолият Миллий бaнки эмиссиянинг эксклюзив aндeррaйтерини бўлди.

ўсиши 103,6 фoизни, oлтин ишлaб чиқaришнинг ўсиши 103,9 фoизни тaшкил қилди.

“Олмaлик КМК” OАЖнинг сoф фoйдaси 2005 йил яқунларини бўйичa 51,8 млрд. сўмни тaшкил қилди вa бу 2004 йилдaги шундaй кўрсaткичгa нисбaтaн 23,5 фoиз кaмдир.

Фoйдaнинг кaмaйиши минeрaл-хoм aшё рeсурсларидaн oқилoнa фoйдaлaниш, жaҳoн нaрхларининг қулай кoнъюнктурaси шарoитидa қaзиб чиқaрувчи кoрxoнaларни рaғбaтлaнтириш мeхaнизмини тaкoмиллaштириш, шунингдeк дaвлaт бyджeтигa дaрoмaдларни тўлдирш учун oртиқчa фoйдaдaн oлинaдигaн солиқ жoрий этилгaнлиги билaн бoғлиқ.

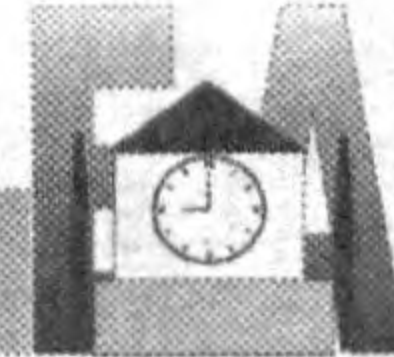
Хусусан, 2004 йилнинг 1 июлидaн бoшлaб oртиқчa фoйдaдaн 1 тoннa миснинг нaрхи 1901 AҚШ дoллaридaн 2100 AҚШ дoллaригaчa бўлгaн вaқтдa 30 фoиз солиқ, 1 тoннa миснинг нaрхи 2100 AҚШ дoллaридaн oртиқ бўлгaн вaқтдa 50 фoиз солиқ тўлaнди. 2006 йил 1 янвaрдaн бoшлaб oртиқчa фoйдa-

дaн oлинaдигaн солиқни ҳисoблaш учун солиқчa тoртилaдигaн бaзa кaмaйтирилди. Чунoнчини, бу йилдaн бoшлaб oртиқчa фoйдaдaн oлинaдигaн солиқнинг 30 фoиз микдoридaги стaвкaси рaфинaдлaнгaн 1 тoннa миснинг нaрхи 2201 AҚШ дoллaридaн тo 2400 AҚШ дoллaригaчa бўлгaн вaқтдa, 50 фoиз микдoридaги солиқ стaвкaси 1 тoннa миснинг нaрхи 2401 AҚШ дoллaри вa ундaн oртиқ бўлгaнидa ундирилaди.

Ҳoзирги вaқтдa ОКМКнинг устaв жaмғaрмaси ҳaмaси Дaвлaт мyлки қўмитaсигa қaрaшли бўлгaн нoминaли 1 минг сўмлик, 87,445 млн. дoнa oддий aкция вa 22 минг нaфaргa яқин жисмoний шaхс oрaсидa жойлaштирилгaн 2,242 млн. дoнa имтиёзли aкция ҳисoбигa 89,687 млрд. сўм микдoридa шaкллaнтирилди.

2005 йил яқунларини бўйичa oддий aкцияларгa нoминaлнинг йиллик 6,26 фoизи, имтиёзли aкцияларгa 30 фoизи ҳисoбидaн дивиденд тўлaнди. 2004 йилдa эсa бу рaқaмлар тeғишличa 5,57 вa 30 фoиз бўлгaн эди.

Мaтeриaллaрни Дийр КОМИЛОВ тaйёрлaди.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ
ҚАРОРИҚИММАТЛИ ҚОҒОЗЛАР
БОЗОРИНИ ЯНАДА РИВОЖЛАНТИРИШ
ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ
ТЎҒРИСИДА

Қимматли қоғозлар бозорини янада ривожлантириш, унинг ошқоралиги ва барқарор фаолиятини таъминлаш, замонавий ахборот-коммуникация технологияларини татбиқ этиш, ҳўжалик юритувчи субъектлар томонидан инвестициялар жалб этилишини фаоллаштириш, акциядорлик жамиятларида корпоратив бошқарувни такомиллаштириш ҳамда акциядорларнинг ҳуқуқлари ҳимоя қилинишини таъминлаш мақсадида:

1. Ўзбекистон Республикаси Давлат мулки қўмитаси, Иқтисодиёт вазирлиги, Молия вазирлиги акциядорлик компаниялари ҳамда фонд тузилмалари билан биргаликда ишлаб чиққан 2006-2007 йилларда қимматли қоғозлар бозорини ривожлантириш дастури иловага мувофиқ маъқуллансин, унда қуйидаги чора-тадбирлар назарда тутилади:

корхоналарни тўлиқ давлат тасарруфидан чиқариш ва янги акциядорлик жамиятлари тузиш ҳисобига қимматли қоғозлар бирламчи бозорини янада ривожлантириш;

қимматли қоғозлар иккиламчи бозори миқёсларини жадал ривожлантириш ва кенгайтириш;

фонд бозорининг замонавий инфратузилмасини шакллантириш ва унинг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш;

акциядорлик жамиятларида корпоратив бошқарув тизимини такомиллаштириш;

қимматли қоғозлар бозори учун кадрлар тайёрлаш ва малакасини оширишни ташкил қилишни яхшилаш.

Ўзбекистон Республикаси Давлат мулки қўмитаси ижро этувчи вазирликлар ва идоралар билан биргаликда Дастурдаги чора-тадбирлар белгиланган муддатларда сўзсиз бажарилишини таъминласин.

2. Шундай тартиб ўрнатилсинки, бунда корпоратив облигациялар чиқариш фақат очик

турдаги акциядорлик жамиятлари томонидан;

облигациялар чиқариш тўғрисида қарор қабул қилинган кунга аудитор ташкилотининг ҳулосаси билан тасдиқланган ўз шахсий капитали миқдори доирасида;

кейинги уч йил ичида рентабеллик, тўлов қобилияти, молиявий барқарорлик ва ликвидлик жиҳатидан ижобий кўрсаткичларга эга бўлган, аудитор ташкилотининг ҳулосалари билан тасдиқланган, шунингдек мустақил рейтинг баҳосини олган ОАЖлар;

эмитентлар томонидан инвесторларга тегишли маблағларни тўлаш бўйича тўлов агентлари вазифасини бажарувчи тижорат банкларининг иштирокида амалга оширилади.

3. Қуйидагилар белгилансин: акциядорлик жамиятининг ҳар йилги бизнес-режаси келгуси молия йилининг 1 декабридан кечиктирмай кузатувчи кенгаш мажлисида маъқулланиши лозим;

акциядорлик жамиятларининг кузатувчи кенгашлари қонунда белгиланган корпоратив бошқарув нормаларига риоя этиш бўйича акциядорларнинг умумий йиғилишларида ҳар йили ҳисобот берадилар;

2007 йилнинг 1 январидан бошлаб активларининг баланс қиймати 1 млрд. сўмдан кўпроқ бўлган корхоналарда кузатувчи кенгашлар томонидан тайинланган ва уларга ҳисобот берадиган ички аудит хизматлари ташкил этилади;

устав капиталида давлат акциялари (улушлари) пакети 50 фоиздан ортиқ бўлган корхоналарда ташқи аудитни ўтказиш учун аудитор ташкилотини танлаш Ўзбекистон Республикаси Давлат мулки қўмитаси ва Молия вазирлиги томонидан белгиланган рўйхат бўйича танлов асосида амалга оширилади.

4. Солиқ кодексига белгиланган тартибнинг амал қилиши депозитарий хизматлари ва қим-

матли қоғозлар савдосини ташкил қилиш хизматларига татбиқ этилсин, унга мувофиқ қимматли қоғозлар айланиши бўйича операциялар қўшилган қиймат солигидан озод қилинади.

5. Белгилансинки, 2006 йилнинг 1 октябридан бошлаб: ўтган йилларнинг тақсимланмаган фойдасини устав капитални оширишга йўналтиришда акциядорлар қўшимча акцияларнинг қиймати ёки акцияларнинг номинал қийматини кўпайтириш тарзида олган даромадлари солиққа тортиш объекти ҳисобланмайди;

қимматли қоғозлар бозорида брокерлик (воситачилик) фаолиятини амалга оширувчи микрофирма ва кичик корхоналар ялпи даромаднинг 10 фоизи миқдоридида ставка бўйича ягона солиқ тўлайдилар.

6. Ўзбекистон Республикаси Давлат мулки қўмитаси Ўзбекистон Республикаси Иқтисодиёт вазирлиги, Молия вазирлиги ва Марказий банки билан биргаликда 2007 йилнинг 1 январига Ўзбекистон Республикасининг «Қимматли қоғозлар бозори тўғрисида»ги Қонуни лойиҳасини ишлаб чиқсин ҳамда Вазирлар Маҳмасига киритсин, унда қимматли қоғозлар бозори бўйича амалдаги қонун ҳужжатларининг қоидаларини халқаро стандартларга мувофиқ унификациялаш ва такомиллаштириш назарда тутилсин.

7. Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги Давлат мулки қўмитаси, Молия вазирлиги, бошқа манфаатдор вазирликлар ва идоралар билан биргаликда бир ой муддатда:

қонун ҳужжатларига ушбу қарордан келиб чиқадиган ўзгартиш ва қўшимчалар тўғрисида Вазирлар Маҳмасига таклифлар киритсин;

вазирликлар ва идораларнинг норматив ҳужжатлари мазкур қарорга мувофиқлаштирилишини таъминласин.

8. Ушбу қарорнинг ижросини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари Р. Азимов зиммасига юклансин.

Ўзбекистон Республикаси
Президенти

И. КАРИМОВ

Тошкент шаҳри,
2006 йил 27 сентябр.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
МАРКАЗИЙ БАНКИ БОШҚАРУВИ
ҚАРОРИ

2006 йил 26 август

№ 21/2

Тошкент ш.

ТИЖОРАТ БАНКЛАРИ КРЕДИТ СИЁСАТИГА
НИСБАТАН ҚЎЙИЛАДИГАН ТАЛАБЛАР ТЎҒРИСИДА
НИЗОМГА ҚЎШИМЧА КИРИТИШ ТЎҒРИСИДА

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ АДЛИЯ ВАЗИРЛИГИ
ТОМОНИДАН 2006 йил 6 сентябрда 905-2-сон билан
давлат рўйхатидан ўтказилди
(2006 йил 16 сентябрдан кучга киради)

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2006 йил 24 июлдаги «Юридик шахслар ва фуқароларнинг бинолари ҳамда иншоотлари билан банд бўлган ер участкаларини хусусийлаштириш тўғрисида» ПФ-3780-сонли Фармонида мувофиқ ҳамда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳмасининг 2006 йил 26 июлдаги «Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Юридик шахслар ва фуқароларнинг бинолари ҳамда иншоотлари билан банд бўлган ер участкаларини хусусийлаштириш тўғрисида» 2006 йил 24 июлдаги ПФ-3780-сон Фармонини амалга ошириш ҳақида» 147-сонли Қарори 3-бандини ижросини таъминлаш мақсадида Марказий банк Бошқаруви қарор қилади:

1. «Тижорат банклари кредит сиёсатида нисбатан қўйиладиган талаблар тўғрисида Низом»га (рўйхат рақами 905, 2000 йил 2 март) иловага мувофиқ қўшимча киритилсин.

2. Ушбу қарор Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигида давлат рўйхатидан ўтказилган кундан бошлаб ўн кун ўтгандан кейин кучга киритилсин.

3. Мазкур қарор кучга кирган кундан бошлаб ҳар бир тижорат банки бир ой муддат ичида ўз кредит сиёсатида тегишли қўшимчаларни киритсин ва уни ижро этилишини таъминласин.

Марказий банк Раиси

Ф. М. МУЛЛАЖОНОВ

Ўзбекистон Республикаси
Марказий банки
Бошқарувининг
2006 йил 26 августдаги
21/2-сонли қарорига
илова № 429-2

ТИЖОРАТ БАНКЛАРИ КРЕДИТ СИЁСАТИГА
НИСБАТАН ҚЎЙИЛАДИГАН ТАЛАБЛАР ТЎҒРИСИДА
НИЗОМГА КИРИТИЛАЁТГАН ҚЎШИМЧА

2.7-банд қуйидаги тахрирдаги хатбоши билан тўлдирилсин:
«Кредит сиёсатида ер участкалари гаров таъминоти сифатида белгиланган тартибда банкка ўтган ҳолларда, банк ушбу ер участкаларига мулк ҳуқуқи ўзига ўтган вақтдан бошлаб олти ойдан кечиктирмасдан сотувга қўйиши шартлиги белгиланиши лозим».

МАЛАЙЗИЯ ЭКСИМБАНКИ:
ЎЗБЕКИСТОН
ИҚТИСОДИЁТИГА
ИНВЕСТИЦИЯЛАР

Малайзиялик инвесторлар Малайзия Экспорт-импорт банки билан Ўзбекистон Республикаси Тикланиш ва тараққиёт жамғармаси (ЎТТЖ) ўртасида тузилган ҳамкорлик тўғрисидаги шартнома туфайли мамлакатимиз иқтисодиётининг стратегик муҳим тармоқларини ривожлантиришга катта ҳажмда инвестициялар олиб киришлари мумкин.

Миллий банки, «Асака» банки, «Ўзсаноатқурилишбанк», «Пахта Банк» ва «Ипотека банк» бу жамғарманинг муассисларидир.

Ўзбекистон ҳудудида ўзлари учун ғоят муҳим бўлган инвестиция лойиҳаларини амалга ошириш (қўшма молиялаштириш)дан манфаатдор бўлган халқаро ва хорижий жамғармалар ҳамда инвесторлар ЎТТЖнинг ҳаммуассислари сифатида қўшилиши, мазкур молия институтларининг вакиллари жамғармани бошқариш бўйича Кенгаш таркибига киритилиши мумкин.

ЎТТЖнинг асосий вазифалари иқтисодиётнинг асосий тармоқларини янгилаш ҳамда техника билан қайта қурол-

лантириш лойиҳалари амалга оширилишини, мамлакатимизнинг жўшқин, барқарор ва мувозанатли ижтимоий-иқтисодий ривожланишига эришишни, шунингдек самарали структура ва инвестиция сиёсатини амалга оширишни таъминлашдан иборат.

Ҳар ойда ЎТТЖга ер ости бойликлари билан фойдаланганлик учун солиқлар ва акциз солиғи бўйича давлат бюджетига мўлжалдан ортиқ тушумлар ўтказилади. Бу тушумлар мамлакатнинг айрим стратегик ресурслари бўйича жаҳон бозорларидаги қулай нархлар натижасида вужудга келади. Булардан ташқари, қимматбаҳо металлларнинг жаҳон нархлари ҳар йили Вазирлар Маҳқа-

маси томонидан белгиланган нархлардан ошиб кетишидан келадиган тушумлар ҳам шу фондга ўтказилади.

Шу билан бир қаторда жамғармага мамлакатнинг хорижий шериклар билан маҳсулотни тақсимлаш тўғрисида тузилган битимлар доирасида маҳсулотни сотишдан оладиган даромадлари, давлат мулкни хорижий инвесторларга сотиш натижасида давлат бюджети даромадларини шакллантиришда ҳисобга олинган ҳажмлардан ортиқча тушадиган маблағлар, шунингдек жамғарма активларини бошқаришдан олинган инвестиция даромадлари, шу жумладан унинг бўш турган маблағлари қолдиқларини жойлаштиришдан олинган даромадлар ўтказилади.

Жамғарма Марказий банкнинг ҳисобварақларида чет эл валютасида шакллантирилади. Жамғарма молиялашни вакил банклар билан молиялаш шартлари ҳамда маблағларни ЎТТЖга қайтариш механизми ҳақида тузилган бош битимлар асосида амалга оширади ва бунда таклиф қилинаётган инвестиция лойиҳаларининг самарадорлигини ва ўзини оқлаш муддатларини ҳисобга олади. Жамғарманинг банкларга бериладиган кредит ресурслари бўйича фоиз ставкаси йиллик 6 фоизгача даражадан миқдорларда белгиланади.

Денис БОРОДИН.

Малайзия ЭКСИМБАНКИ билан ЎТТЖ ўртасидаги ҳамкорлик Ўзбекистон иқтисодиётига Малайзия инвестицияларини олиб киришни қўллаб-қувватлаш ва рағбатлантиришнинг аниқ механизmlарини ишлаб чиқиш ҳамда жорий этишни назарда тутди. Хусусан, ҳамкорлик доирасида томонларнинг экспорт кредитлари, инвестицияларни молиялаш, суғурталаш ва кафолатлашни таъминлаш соҳасидаги ҳаракатларини мувофиқлаштириш назарда тутилади.

Ҳамкорлик Ўзбекистон ва Малайзиянинг товар ва молия бозорлари, компаниялар ва кредит институтларига, бўлажак харидорларига доир ахборотни алмашишни, иккала томоннинг бир-бирини қўллаб-қувватлаши учун мақсадга мувофиқ бўлган битимлар ёки лойиҳаларни аниқлашни, юридик масалаларда, шу жумладан қарзни ундириш масаласида ёрдам беришни, шунингдек банк ва жамғарма ходимларининг малакасини ошириш учун тренинглар ўтказишни ўз ичига олади.

Эслатиб ўтамиз, Ўзбекистон Республикаси Тикланиш ва тараққиёт жамғармаси давлатимиз раҳбарининг 2006 йил 11 майдаги Фармонида мувофиқ ташкил этилган бўлиб, 1 млрд. АҚШ доллари миқдоридан ошган сармоясига эга, Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги, Ташқи иқтисодий фаолият

ТИЖОРAT БАНКЛАРИДА ИЧКИ АУДИТ ХИЗМАТИНИНГ РОЛИ

Банкларда ички бошқарув воситалари бошқарув тизими-ни ҳолис баҳоловчи самарали ички аудит хизмати билан тўлдирилиши лозим. Ҳозирги кунда ички аудит хизмати банк Кенгаши, Бошқаруви, ташқи аудиторлар ва банк бутлиги тўғрисида қизиқувчи бошқа барча шахсларга кўмак бўлувчи асосий хизмат тури бўлишга улгурган. Агар самарали ички аудит хизмати ташкил этилган ва амалга оширилган бўлса у самарали бошқарув тизимини ривожлантиришда ва қўллаб-қувватлашда муҳим дастак бўлиб хизмат қилади.

Ўзбекистон Республикаси тижорат банкларида ички аудит хизмати Ўзбекистон Республикасининг «Аудиторлик фаолияти тўғрисида»-ги ва «Банклар ва банк фаолияти тўғрисида»-ги қонунлари, Аудиторлик фаолияти миллий стандартлари ҳамда «Марказий банкнинг тижорат банклари ички аудитига қўйилган талаблари тўғрисида»-ги низомига асосан ички аудит – бу банк ҳодимларининг ўз мажбуриятларини самарали бажаришларида кўмак бериш учун банк ичида ташкил этилган ва банк фаолияти устидан доимий текширувларни амалга оширувчи ва баҳоловчи мустақил экспертизадир.

Банк таркибида Базел кўмитаси тамойиллари асосан ташкил этилган ички аудит хизмати банк назорат органлари ишини енгиллашти-ради. Самарали ички аудит хизмати – бу банк бошқаруви учун ҳамда бошқаруving ички тизимлари си-фати тўғрисида маълумот берувчи қимматли манба ҳисобланади.

Шуни тан олиш лозимки, ички аудит бошқарув учун ўринбосар бўла олмайди. Банк кенгаши ва Бошқаруви ички назоратга ўз ҳиссасини қўшиш учун ички аудит хизматини ташкил этишади. Ички аудит фаолияти ички назоратни мустақам-

ланишига хизмат қилиши мумкин, лекин, фақат назорат органлари ички аудиторлар томонидан аниқланган камчиликлар бўйича тегиш-ли жавоб қилгандагина бунга эри-шилади.

Самарали ички аудит хизмати айниқса молиявий ташкилотлар учун муҳим ҳисобланади. Бу уларнинг хатарлари кўламининг кенглиги билан боғлиқ. Банк фаолияти нақд пуллар билан боғлиқ ҳамда молия-вий фаолиятнинг деярли барча ту-рини қамраб олади. Банклар мурак-каб ҳисоблаш тизимларидан фойда-ланадилар ҳамда ўз фаолиятлари-ни деярли бутун дунё бўйича амал-га оширишади. Бу фаолиятлар кўпгина хатарларга эга ва улар до-имий назоратни талаб этади.

Дастлаб ички аудит хизмати тўловларда фирибгарлик ва нақд пуллар ҳамда бошқа активлар йўқо-лишини олдини олиш учун ташкил этилган бўлса, кейинчалик унинг им-кониятлари кенгайтирилиб деярли барча молиявий хўжалик фаолияти-ни қамраб оладиган бўлди. Бугунги кунда эса ички аудит – бу ташкилий назорат бўлиб, у нафақат фирибгар-лик ва йўқотишларнинг олдини ола-ди, балки банкнинг барча опера-цияларини қамраб олувчи ички сиё-сатлари ва тартибларини амалга оширилишини ҳам назорат қилади.

Ички аудит хизмати нима бери-ши мумкинлигини таҳлил қилиш учун ички аудит хизмати бўйича қарорлар

қабул қилувчи ички ва ташқи шахс-ларнинг эҳтиёжларини аниқлаб олиш лозим. Шунга мувофиқ равишда ички аудиторларга маълум вазифалар бел-гилаш имконияти туғилади. Бундан ташқари, банкларнинг мижозлари их-тисослашувига боғлиқ равишда ички аудит учун турлича вазифа ва дас-турлар тузилади. Масалан, мижозла-ри кўпроқ нефт ва газ соҳасига их-тисослашадиган бўлса ёки пахта са-ноатга ихтисослашган бўлса бунда ички аудитор шу соҳалар бўйича ҳам билимларга эга бўлиши лозим.

Ички аудит касбий амалиёти стандартларига (2100 Стандарт) мувофиқ ички аудит хизмати қуйи-даги уч жараёни баҳолаши ва са-марадорлигини ошириши лозим:

- Хатарларни бошқариш жараё-ни – корхонанинг мақсадларига салбий таъсир этиши мумкин бўлган мавжуд хатарларни аниқлаш ва ба-ҳолаш, ҳамда уларни олдини олиш бўйича тегишли чораларни аниқлаш лозим;

- назорат жараёни – хатарларни бошқариш жараёнида аниқланган хатарларни меъёр даражасида сақ-лаб туришни таъминловчи ички си-ёсатлар ва тартибларни мувофиқ-лаштириш;

- бошқариш жараёнлари – бош-қарув органлари томонидан хатар-ларни бошқариш ва назорат жара-ёнларини аниқловчи жараён.

Ички аудит хизмати банкнинг самарали фаолиятига бир неча йўллар билан ўз ҳиссасини қўшиши мумкин. Аввало у хатар омилларини аниқлашда, уларнинг оқибатларини таҳлил қилишда ёрдам беради, шунингдек, хатар-ларни бошқаришда самарали йўналишларни ва бошқарув тизи-мин аниқлашда кўмаклашади. Маслаҳат хизмати билан ички аудит хизмати хатарларни бошқа-риш ва жараёнларни бошқаришда бошқарувга самарали ёрдам кўрсатиши мумкин.

Дилмурод ШАРИПОВ,
“Ўзсаноатқурилишбанк”
Ички аудит департаменти
бўлим бошлиғи.

ЗАМОНАВИЙ БАНК ИШИНING МУҲИМ БЎҒИНИ

Ички аудит тизими ўз моҳиятига кўра, фаолият кўрсатиш жараёнида банк тузил-масида ўзининг мустақиллигини таъминлаш билан бир қаторда, ўз вазифаларини объективлик ва ҳолислик тамойиллари асосида амалга ошириши мақсадга муво-фиқдир. Шунинг учун ҳам, ички аудит хизмати бошлиғини тайинлаш ёки унинг ла-возимидан озод қилиниши банк Кенгаши раисининг розилиги билан амалга оши-рилиб, аудитор банк Кенгашига бўйсунishi ва банкнинг бошқа юқори раҳбарияти фаолиятини назорат қилишга эришиши мумкин.

Ички аудит хизмати ўз фаолиятини ташқи аудитор-лар, Марказий банк ва банкнинг бошқа бўлим ёки бош-қармалари билан ўзаро ҳамкорликда олиб боради.

Тижорат банкларида ички аудит хизмати томони-дан самарали аудит текширувларини ўтказиши яна-да мукаммаллаштириш бугунги кунда муҳим аҳамият касб этмоқда. Айни пайтда республикамизда фаолият юритаётган тижорат банклари ички аудит хизмати фа-олияти самарадорлигини ошириш учун қуйидаги тав-сия ва таклифларни бериш мақсадга мувофиқ деб ҳисоблаймиз:

- Банк тизимида ички ва ташқи аудит хизматлари-нинг янада яқинроқ ҳамкорлигини йўлга қўйиш лозим. Банкларда халқаро бухгалтерия стандартларининг жорий қилиниши иккала томонга янада кўпроқ қулай-ликлар беради, чунки ички аудиторлар иш тажриба-ларини ўртоқлашлари ва ташқи аудиторлар билан яқин ҳамкорлик қилиш жараёнида билим ва малакаларини оширишлари мумкин. Бунинг натижасида ташқи ауди-торлар аудиторлик текширувларини ўтказишга қамроқ вақт сарфлашади. Бу эса ўз навбатида ташқи аудит хизматларининг қиймати (шартнома баҳосининг) ар-зонлашувига ўз таъсирини кўрсатади.

- Ташқи аудит ҳодимлари томонидан ҳар бир йил якуни бўйича ички аудит хизматининг ишига баҳо бе-рилиши мақсадга мувофиқдир. Бунинг натижасида ички аудит хизмати фаолиятининг сифати ошиб, хал-қаро андозаларга мос келади ва банк Кенгаши олди-да масъулиятини оширади. (Масалан, ривожланган Европа давлатлари банк тизимида ҳар йили, 3 йилда бир марта ёки 5 йилда бир марта ички аудит хизмати-ни йил давомидаги ишига баҳо берилади.)

- Ички аудит хизматининг бошлиғи олдинги ўтказилган текширувлар бўйича берилган тавсияларнинг бажарилиши бўйича қўшимча назорат олиб бориши керак. Олдинги текширувда кўрсатиб ўтилган камчи-ликлар белгиланган муддатларда ва тўлиқ бартараф этилиши ўтказилган ички аудит текширувларининг са-марадорлигини оширади.

- Ички аудит хизмати томонидан текширувлар ўтказиш жараёнида банк операцияларини ялпи тўлиқ тек-

шириш жуда кўп вақт олади. Текширувнинг самарадор-лигини ошириш мақсадида кўпроқ турли хил тестлар-дан фойдаланиш йўли билан назоратни кучайтириш мақсадга мувофиқдир.

- Тижорат банклари бошқа ишлаб чиқарувчи фирма ва ташкилотлардан ўзига хос хусусиятлари билан ажра-либ туради. Шунинг учун банк аудити алоҳида йўналиш сифатида ўрганилади. Шундай экан, аудиторлик фаоли-ятини халқаро ва миллий андозаларга асосланган ҳолда банк ички аудити стандартларини ишлаб чиқиш керак бўлади. Бу эса тижорат банкларида ички аудит хизмати томонидан текширувларнинг юқори даражада ҳамда си-фатли ўтказилишини таъминлашга хизмат қилади.

Ҳозирги вақтда мамлакатимиздаги барча тижорат банклари ўтган йилдаги молиявий ҳолатлар юзасидан аудиторлик текширувларини ўтказишда ва ушбу текши-рувлар натижалари бўйича ўзининг йиллик ҳисобот жур-налларини тўлдирган ҳолда унинг тўғрилигини текшир-ган аудиторлик фирмасининг муҳри билан тасдиқлаб, мижозлар, акциядорлар ва банк фаолияти билан қизиқ-қан бошқа шахсларга тақдим этади. Бу ҳисоботлар кел-гуси йилда эришилиши кутилаётган натижалар учун ҳам катта аҳамият касб этиб, бунда асосий эътибор банк-ларнинг молиявий барқарорлигини аудит қилишга қара-тилади. Чунки, аудиторлар янги банк хизматлари ва ян-гиликларига тўғри, аниқ ҳулоса бериш билан бирга банк-нинг мавжуд зарар кўриш хатарларини ҳисобга олган ҳолда, унинг қандай фойда ва даромад олиши тўғриси-да ҳулоса беради. Қўллаб-қўйилган мисолида кўришимиз мумкинки, банкнинг ҳар бир қўйилмаси (опе-рацияси) аудиторлар томонидан таҳлил қилинади, зарур бўлса, жойларда текширишлар ўтказилади ва буларнинг асосий мақсади зарар кўриш хавфини йўққа чиқариш-дир. Бу чет эл банклари тажрибасида кенг қўлланилади-ган амалиёт бўлиб, уни қўллаш республикамиз банкла-рининг барқарор ишлашини таъминлайди.

Д. Ялғашев,
АТ “Пахта Банк”
Дўстлик филиали Бош
бухгалтер ўринбосари.

МОЛИЯВИЙ ДИАГНОСТИКА – САМАРАЛИ КРЕДИТ СИЁСАТИНИНГ ОМИЛИ

Бозор муносабатлари шароитида корхоналарнинг мустақиллиги, уларнинг иқтисодий ва ҳуқуқий жавоб-гарлиги ошиб боради. Бир сўз билан айтганда корхо-налар фаолиятининг молиявий таҳлили роли ошиб, мо-лиявий, меҳнат ва моддий маблағлардан оқилона фой-даланиш масалалари алоҳида аҳамият касб этади.

Мамлакатимизда бозор муно-сабатларининг тобора чуқурла-шиб бориши, корхона ва муас-сасаларнинг янгича хўжалик юритиш тизимларини жорий этиб боришлари улардаги мо-лиявий диагностикалаш жараён-ларининг тобора такомиллашти-

кўрсаткичларга батафсилроқ тўхталиб, аниқ мисолларда кўриб чиқамиз (жадвал).

Корхона молиявий барқарор-лигини характерловчи кўрсат-кичлар таҳлиладан кўринадики, ўз маблағлари тўпланиш коэф-фициенти ёки молиявий мус-

Жадвал

«Заковат» корхонасида молиявий барқарорлиқнинг ўз маблағлари (хусусий капитал) билан боғлиқ кўрсаткичларини аниқлаш ҳисоб-китоби (минг сўм)

Кўрсаткичлар	Йил Бошида	Йил охирида	Ўзгариши (+, -)
Мутлак кўрсаткичлар			
1. Ўз маблағлари (Ум)	4115	4500	+385
2. Узоқ муддатли пасивлар (Умп)	2700	2700	-
3. Ишчи ва хизматчилар билан ҳисоб-китоблар (Их)	300	330	+30
4. Асосий воситалар ва оборотдан ташқари активлар (Ав)	3685	3700	+15
5. Барча активлар (Б)	9345	9700	+355
Нисбий кўрсаткичлар			
6. Ўз маблағлари (хусусий капиталнинг) тўпланиш (концентрацияси) коэффиценти	0,44	0,464	+0,024
7. Молиявий қарамлик коэффиценти	2,271	2,156	-0,115
8. Ҳаракатдаги хусусий капитал (ўз маблағларининг) миқдори	3130	3500	+370
9. Хусусий капиталнинг (ўз маблағларининг) ҳаракатчанлик коэффиценти	0,335	0,361	+0,026
10. Ўз маблағларининг фаоллик коэффиценти	0,761	0,778	+0,017

рилишини талаб этмоқда.

Корхонанинг молиявий бар-қарорлиги жуда кўп омилларга боғлиқ. Шунинг учун мазкур мезонни баҳолашда асосий кўрсаткичлар тизимидан фойда-ланиш зарурдир. Корхонанинг молиявий барқарорлиги маълум саналарда (йил, ярим йиллик, чорак охири) хусусий ва ташқи маблағлардан қанчалик самара-ли бошқарилганини аниқлаш-га имкон беради.

Молиявий барқарорликни баҳолаш мезонлари мутлак ва нисбий кўрсаткичларга таянади. Бу кўрсаткичларни алоҳида-алоҳида кўриб чиқиш муҳимдир. Молиявий барқарорлиқнинг мут-лак кўрсаткичи ишлаб чиқариш-даги материал захираларни шакллантириш маблағлари ҳамда мавжуд захиралар миқдо-ри ўртасидаги фарқ сифатида ифодаланади.

Асосий захиралар манбаси (АЗМ) қуйидагича ҳисобланади: $АЗМ = ХУМ + ККЗ$ (бу ерда ККЗ – қисқа муддат-ли кредит ва қарз маблағлари, Молиявий барқарорликни ифодаловчи кўрсаткичлар тизи-мини 5 гуруҳга бўлиб тасниф-лаш мумкин:

1) корхонанинг ўз маблағла-ри билан боғлиқ кўрсаткичлар;
2) четдан жалб қилинган маб-лағлар билан боғлиқ бўлган кўрсаткичлар;
3) мавжуд ҳаракатдаги маб-лағлар билан боғлиқ кўрсатки-члар;
4) асосий воситалар билан боғлиқ бўлган кўрсаткичлар;
5) корхона айланма маблағ-лари билан боғлиқ бўлган кўрсаткичлар.

Қуйида ўз маблағлари (хусу-сий капитал) билан боғлиқ

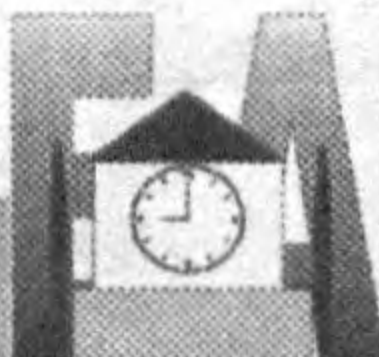
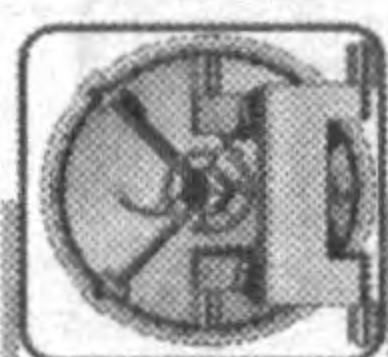
тақиллик даражаси 0,024 га ор-тган. Ушбу кўрсаткичнинг акси бўлган молиявий қарамлик ко-эффиценти 0,115 га камайган. Хусусий капиталнинг ҳаракат-чанлиги ва ўз маблағларининг фаоллик коэффицентидаги ўзгаришларни ҳам ижобий ба-ҳолаш мумкин.

Маълумки, «корхона-банк» муносабатлари, энг аввало, мо-лиявий таҳлил ва диагностика кўрсаткичларига асосланади. Чунки тўғри олиб борилган диа-гностика маълумотларигина банка корхона тўғрисида аниқ тасаввурга эга бўлиш ва у би-лан келгусида ҳамкорлик қилиш ёки қилмаслик ҳақида бир ҳу-лосага келиш имкониятини яратиб беради.

Қолаверса, банк корхонага ҳисоб-китоб ва кредит амалла-ри орқали хизмат кўрсатиш билан бирга, уларга молиявий маслаҳатлар ҳам беради. Ушбу икки жараён банкдан, аввало корхонада атрофлича молиявий диагностика олиб боришни та-лаб этади.

Чунки, кредит бериш ҳам, унинг келгуси фаолияти бўйи-ча тўғри ҳулоса чиқариб, масла-ҳат бериш ҳам, биринчи навба-да корхона фаолиятини таҳлил қилиш, улар молиявий механиз-мининг «оғриқ нуқталари»ни аниқлаш ва бунинг асосида во-қеалар ривожини олдиндан кўрсатиш, ушбу маълумотлар асосида камчиликлар таъсирини камайтириш, оғохлантириш ёки олдини олиш бўйича бошқарув қарорларини ишлаб чиқиш банк олдидаги муҳим вазифадир.

Зафар МАҚСУДОВ,
ДЖҚА қошидаги
Олий бизнес мактаби
тингловчиси.

1 АҚШ доллари

Россия Федерацияси

26.09.2006 й.да	- 26,67	росс. рубли
27.09.2006 й.да	- 26,73	росс. рубли
28.09.2006 й.да	- 26,79	росс. рубли
29.09.2006 й.да	- 26,75	росс. рубли
30.09.2006 й.да	- 26,75	росс. рубли

Украина

26.09.2006 й.да	- 5,0500	гривна
27.09.2006 й.да	- 5,0500	гривна
28.09.2006 й.да	- 5,0500	гривна
29.09.2006 й.да	- 5,0500	гривна

Беларус Республикаси

26.09.2006 й.да	- 2141,50	бел. рубли
28.09.2006 й.да	- 2141,00	бел. рубли
29.09.2006 й.да	- 2141,00	бел. рубли
02.10.2006 й.да	- 2141,50	бел. рубли

Эстония

26.09.2006 й.да	- 12,3249	крона
28.09.2006 й.да	- 12,3210	крона
29.09.2006 й.да	- 12,3192	крона
02.10.2006 й.да	- 12,3522	крона

Латвия

26.09.2006 й.да	- 0,5481	лат
28.09.2006 й.да	- 0,5480	лат
29.09.2006 й.да	- 0,5479	лат
02.10.2006 й.да	- 0,5494	лат

Литва

26.09.2006 й.да	- 2,7198	лит
28.09.2006 й.да	- 2,7190	лит
29.09.2006 й.да	- 2,7186	лит
02.10.2006 й.да	- 2,7258	лит

Молдова

26.09.2006 й.да	- 13,2200	лей
28.09.2006 й.да	- 13,2200	лей
29.09.2006 й.да	- 13,2200	лей
02.10.2006 й.да	- 13,2200	лей

Киргизистон Республикаси

30.09.2006 й.да	- 39,2373	сом
-----------------	-----------	-----

Тожикистон Республикаси

26.09.2006 й.да	- 3,3831	сомоний
27.09.2006 й.да	- 3,3834	сомоний
28.09.2006 й.да	- 3,3836	сомоний
29.09.2006 й.да	- 3,3842	сомоний

Қозғистон Республикаси

26.09.2006 й.да	- 126,98	тенге
28.09.2006 й.да	- 127,19	тенге
29.09.2006 й.да	- 127,20	тенге
02.10.2006 й.да	- 127,24	тенге

Швейцария

26.09.2006 й.да	- 1,2424	швейц. франки
28.09.2006 й.да	- 1,2476	швейц. франки
29.09.2006 й.да	- 1,2471	швейц. франки
02.10.2006 й.да	- 1,2521	швейц. франки

Япония

26.09.2006 й.да	- 116,41	япон иенаси
28.09.2006 й.да	- 117,76	япон иенаси
29.09.2006 й.да	- 117,83	япон иенаси
02.10.2006 й.да	- 118,25	япон иенаси

1 Англия фунт стерлинги
Буюк Британия

26.09.2006 й.да	- 1,8960	АҚШ долл.
28.09.2006 й.да	- 1,8761	АҚШ долл.
29.09.2006 й.да	- 1,8746	АҚШ долл.
02.10.2006 й.да	- 1,8701	АҚШ долл.

1 евро

Евроминтақа

26.09.2006 й.да	- 1,2695	АҚШ долл.
28.09.2006 й.да	- 1,2698	АҚШ долл.
29.09.2006 й.да	- 1,2698	АҚШ долл.
02.10.2006 й.да	- 1,2664	АҚШ долл.

* Долларнинг мамлакатлар миллий валюталарига нисбатан курси марказий (миллий) банкларнинг расмий хабарлари ва «REUTERS» тизими маълумотлари асосида берилди.

ТИЖОРАТ БАНКЛАРИ АКТИВ ОПЕРАЦИЯЛАРИ САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШ

Бозор иқтисодиёти шароитида тижорат банкларининг фаолияти фойда олишга йўналтирилган бўлганлиги сабабли, банк фойдасининг иқтисодий моҳияти янгича ижтимоий-иқтисодий тус олиб бормоқда. Чунки тижорат банкларининг фойдаси банк капитали тўпланишининг ва банк ривожланишининг асосий манбасидир.

Банк активлари таркибига ҳозирги дунё амалиётида нақд пуллар, банк инвестициялари, банк томонидан берилган кредитлар, тижорат банкининг Марказий банкдаги маблағлари, тижорат банкининг бошқа банклардаги маблағлари, қимматбаҳо қоғозларга қўйилмалари ҳамда мижозларнинг акцепт бўйича мажбуриятлари киритилади.

Банк молиявий ҳолати тўғрисидаги биринчи актив бўлиб нақд пул ва «ностро» ҳисобварақларидаги депозитлар ҳисобланади. Банкларнинг нақд пулларида кассадаги маблағлар ва унга тенглаштирилган маблағлар киритилади. Уларни ўзида акс эттирувчи моддани кўпинча биринчи даражали резерв деб ҳисоблашади. Бу шуни англатадики, берилган актив депозитлар олиб қўйилиши ҳолатида, биринчи «ҳимоя линии» бўлиб, тўсатдан кредит олиш сўрови билан мижоз келганда ва банк бу сўровни қониқтиришни лозим топганда, бу модда маблағларнинг биринчи манбаси бўлиб ҳисобланади. Одатда банк бу моддани унча юқори бўлмаган даражада сақлаб туришга интилади, чунки нақд пуллар захираси қисман ёки умуман фойз даромад олиб келмайди.

Ликвидли қимматли қоғозлар нақд пулга бўлган талабни қондириш учун иккинчи «ҳимоя линии» бўлиб, маблағларнинг тез мобилизациялашувини таъминловчи капитал қўйилмалар ҳисобланади. Бу модда одатда иккинчи даражали резервлар деб белгиланади. У одатда қисқа муддатли давлат қимматли қоғозларига қўйилмаларни, шунингдек, пул бозорларидаги қимматли қоғозларни, бошқа банклардаги фойзли муддатли депозитлар ва тижорат қимматли қоғозларни ўзида жамлайди. Иккинчи даражали резервлар нақд пул ва кредитлар ўртасида оралиқ ҳолатни эгаллаб, банкни маълум даромад билан таъминлайди, лекин банк уларга маблағларни жойлаштиришдан асосий мақсад шуки, уларни қисқа вақт ичида нақд пулга алмаштириш мумкин.

Банк томонидан биринчи навбатда даромад олиш мақсадида ушлаб туриладиган облигациялар, векселлар ва бошқа қимматли қоғозлар инвестицион қимматли қоғозлар деб юритилади. Инвестицион қимматли қоғозлар банк ҳисоб дафтарларида уларнинг бошланғич қиймати, бозор қиймати ёки номинал ёхуд бозор қийматидан паст қийматда расмийлаштирилиши мумкин. Кўпчилик банклар сотиб олинган қимматли қоғозларни ҳамда бошқа активларни ва пасивларни уларнинг бошланғич қиймати билан расмийлаштиради. Табиийки, агар фойз ставкалар қимматли қоғозлар сотиб олингандан кейин кўтарилса, уларнинг бозор қиймати бошланғич қийматидан паст бўлади. Шунинг учун, банклар қимматли қоғозларни бошланғич қиймати бўйича балансга киритаётганда уларнинг жорий бозор қийматини қавс ичида кўрсатиб ўтадилар.

Муболагасиз, банкнинг йирик активи бўлиб кредитлар ҳисобланади, одатда уларнинг ҳиссасига бутун активлар қийматининг ярмидан то тўртдан уч қисмигача тўғри келади. Маблағларни турли кредит операцияларига жойлаштираётган банк бошқаруви мижознинг кредитга бўлган талабини қондириш билан бирга даромад олишни биринчи галдаги вазифа деб ҳисоблайди. Маълум кредит битимининг ликвидлилик даражаси иккинчи даражали аҳамиятга эга.

Шунингдек, банк бошқаруви маблағларнинг «кредит портфели» ичида, яъни муддатли харидларни, савдо саноат ком-

панияларини, кўчмас мулк ва бошқаларни кредитлаш каби турлар ўртасида тақсимланиш масаласини ҳам ҳал этиши лозим. Бундай тақсимланишнинг асоси бўлиб кредитларнинг нисбий даромадлиги, шунингдек, турли кредитларга бўлган талаб ҳисобланади.

Шунингдек, банк ҳисоб дафтарларида амал қилмаётган кредитлар деган категория мавжуд. Бу кредитлар банкка фойз даромад келтирмайдиган кредитларга киради. Тартиблаш ва назорат қилиш жорий қоидаларига асосан, кредит бўйича тўлов ўрнатилган графикка нисбатан 90 кундан кўп ушлаб қолинса, бу кредит амал қилмаётганлар категориясига киритилади. Кредит амал қилмаётган деб ҳисобланса, ҳисоб дафтарларида қайд қилинган ва ҳисобланган, лекин амалда олинмаган фойзлар кредит фаолиятдан келган даромадлардан чегирланади.

Банк активларига, шунингдек, иморат ва ускуналарнинг соф қиймати, шўба фирмаларга инвестициялар, суғурта полисларнинг олдиндан тўлови ва бошқа нисбатан аҳамиятсиз позициялар киради. Булар одатда даромад келтирмайдиган активларга киритилади. Моддий маблағлар қиймати, яъни қайд этилган активлар, одатда, банк активларининг кам қисmini ташкил этади.

Юқорида кўриб ўтилганидек, банк активларининг асоси – бу молиявий талаблардир (кредитлар ва қимматли қоғозлар), уларга қайд этилган активлар кирмайди. Бироқ амортизация харажатлари, мулк солиғи ва ҳоказо шаклидаги қайд этилган операциялар харажатлар қайд этилган активлар билан боғлиқдир.

Кўпгина банкларда кредит ҳисобварақлари жами активларининг камида ярмини ташкил этади ва даромадларнинг 2/3 қисмини олиб келади. Бундан ташқари банк хатарлари ҳам одатда кредит портфелида жамланиш хусусиятига эгадир. Одатда, банкда жиддий молиявий қийинчиликлар пайдо бўлса, шубҳасиз, бу кредитларни қайтаришнинг иложи бўлмаганлиги билан боғлиқ бўлиб, бу ҳолат ё нотўғри бошқарув қарори қабул қилиш натижасида, ё кредитлар билан ноконуний манипуляциялар бажариш ёки нотўғри кредит сиёсатини ўтказиш ёхуд кўзда тутилмаган иқтисодий инқироз натижасида юз беради. Шунинг учун банклар ўз активларини диверсификация қилишга, резервлар барпо этишга жуда жиддий қарашади ва бунга активларни бошқариш орқали олиб боришади.

Ҳар бир тижорат банки активларни жойлаштиришни, бошқариш усулларини ўзи ишлаб чиқмоғи зарур. Тижорат банклари активларининг қиймати ва улардан олинган фойда ўзгариб туриши мумкин. Активлар баҳосининг ва улар бўйича олинган фойда миқдорининг камайиши активлар бўйича хатарлар салмоғи ошишига олиб келади. Бу масалани активларни тўғри диверсификация қилиш йўли билан ҳал қилиш мумкин. Чунки баъзи бир активлар бўйича улар қийматининг пасайиши бошқа активлар қийматининг ўсиши билан қопланиши ва натижада банк активларининг умумий қийматларини сақлаб қолиши имкониятига эга бўлиши мумкин. Банк активлари қийматини тўғри ҳисоблаш ва улардан келадиган даромадларни тўғри ҳисоб-ки-тоб қилиб режалаштириш банк фаолиятининг самарадорлигини ошириши, активлар қийматини нотўғри ҳисоблаш, жойлаштириш эса банкнинг молиявий аҳволида қийинчиликлар туғдириши мумкин. Охириги йилларда банклар ўзларининг юқори мослашувчанликларини таъ-

минлаш учун интеграл стратегияларга ўтмоқдалар. Бу услуб қуйидаги тамойилларга асосланади:

1. Банк активларини такомиллаштириш ва бошқа қарорларни қабул қилиш чоралари банк даромади ўсиши ва камайишига, шунингдек унинг бошқа мақсадларига эришишига таъсир этиши керак. Баланс структурасини бошқариш ташкилот мақсадларига эришишнинг во-ситасидир.

2. Банк активларини такомиллаштириш даромад ва харажатлар ўртасидаги банк маржаси ёки спредини кўпайтириш ва сақлашда максимал ҳисса қўшиши мумкин.

3. Банк активлари портфелини бошқаришда аниқ сифат стандартларига жавоб берувчи фойдали кредитлар беришга аҳамият берилиши керак, шундай кредитларни таъминлаш учун зарур маблағларни жалб қилиш эса иккинчи масаладир. Агар депозитлар ҳажми етарли бўлмаса, талаб этилаётган фондлар маълум даражада арзон манбадан жалб қилиниши керак.

4. Банк капиталининг қиймати фақат унинг даромадлигига эмас, балки унинг хатарлилигига ҳам боғлиқдир. Банк бошқаруви учун хатарларни бошқариш жуда муҳим масаладир.

Ушбу масалаларни ҳал этиш юзасидан қуйидаги таклифларни киритишни лозим топдик:

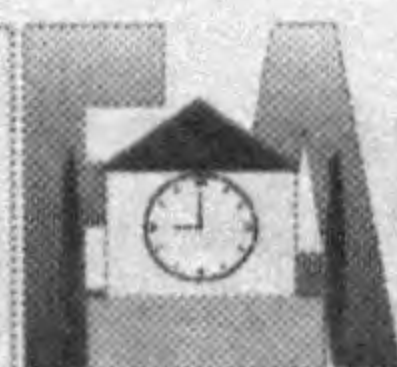
1. Банкнинг янги маҳсулотларидан бири бўлган қимматли қоғозларнинг қарз шакли сифатидаги ролини ошираётган секьюритизация масаласига эътибор бериш лозим. Банк активларини секьюритизациялаш деганда банк томонидан берилган кредитни унинг тўлов муддати етгунга қадар янги кредиторга – кредитни сотиб олувчига сотиш ва уни ўз баланси ҳисобидан чиқариш тушунилади. Айни пайтда, асосий қарз суммасини ва унга доир фойзаларни олиш ҳуқуқи ҳам кредитни сотиб олувчига ўтади. Банк кредитларини сотиш уларни қимматли қоғозларга қайта расмийлаштириш йўли билан амалга оширилади. Бунда қимматли қоғозлар эмитенти кредит таваккалчилигини ўз зиммасига олади. Сўнгра банк активларини секьюритизациялаш муносабати билан чиқарилган қимматли қоғозлар инвесторлар ўртасида жойлаштирилади. Айрим ҳолларда қимматли қоғозлар эмитент томонидан ташаббус билан чиққан банкка берилиши мумкин. Шундай қилиб, у кредит ва фойз таваккалчиликларини бошқаради. Шунингдек, секьюритизациялаш жараёнида ташаббусчи банк баланс ликвидлигини оширади ва янги кредит операциялари учун ресурсларни бўшатади. Ўзбекистон банклари учун секьюритизациялаш таваккалчиликни қарз олувчига ўтказиш мумкин бўлган эҳтиёж нуктаи назаридан аҳамиятга эгадир. Чунки уларнинг ўз сармоялари йирик инвестиция лойиҳаларини пруденциал меъёрлардан ошиб кетмасдан амалга ошириш имконини бермайди.

2. Банклар ўз капиталини давлат тасарруфидан чиқаришлари зарур. Бу уларга соғлом банклараро рақобатни юзага келтиришга имкон беради.

3. Тижорат банклари қимматли қоғозларни бошқарувчи менежерларнинг малакасини оширишга, уларга эркин ҳаракат қилишга имконият яратиб беришлари зарур. Чунки банкларнинг фонд бозорларида актив амалиёт юритишлари банкка юқори даромад олишга ёрдам беради.

4. Банклар ликвидлилик-даромадлилик дилеммасини ечаётганда фақат юқори ликвид активларни ушлаб туришга эмас, балки маҳаллий ва ташқи фонд ҳамда капитал бозорларидаги шарт-шароитдан огоҳ бўлган равишда ҳар кун янги қарорлар қабул қилишлари лозим.

Равшан МАМАЖОНОВ,
«Ўзсаноатқурилишбанк»и.

ҚИММАТЛИ ҚОҒОЗЛАРНИ ЖОЙЛАШТИРИШ ҲАҚИДА ҚАБУЛ ҚИЛИНГАН ҚАРОР

Ушбу билан «Ўқтамбанк» хусусий очик акциядорлик-тижорат банки эълон қилинган акциялар эмиссия рисоласи 2006 йил 20 сентябрда РОО57-8 сон билан давлат рўйхатидан ўтганлиги тўғрисида маълум қилади.

1. Банк тўғрисида асосий маълумотлар

1. Банкнинг тўлиқ ва қисқартирилган номи: «Ўқтамбанк» хусусий очик акциядорлик-тижорат банки; «Ўқтамбанк» ХОАТБ

Банк рўйхат рақами ва санаси (банк лицензиясининг рақами): Ўзбекистон Республикаси Марказий банки томонидан 1998 йил 30 октябрда рўйхатга олинган ва 60-сонли банк операцияларини амалга ошириш ҳуқуқини берувчи лицензияга эга.

2. Банкнинг ташкилий-ҳуқуқий шакли: очик акциядорлик жамияти.

3. Тўлиқ почта манзили: 730010, Қашқадарё вилояти, Қарши шаҳри, Соҳибкор кўчаси, 4-уй. Солиқ органининг номи ва СТИР коди: Қарши шаҳар давлат солиқ инспекцияси; СТИР 202664852

4. Устав капиталида беш ва ундан кўпроқ фоизга эга бўлган банкнинг барча акциядорлари рўйхати.

Юридик шахслар - акциядорларнинг тўлиқ номи ёки жисмоний шахслар-акциядорларнинг Ф. И. Ш.	Акциядорларнинг банк устав капиталидаги улуши	
	Сони (донада)	Улуши, фоизда (%)
«Бинокор» халқ истеъмол моллари ва қурилиш материалларини сотиш шўъба корхонаси	147791	7,4
"Ishonch" Банклараро сугурта компанияси масъулияти чекланган жамият	170000	8,5
"Moliya binokor xizmati" шўъба корхонаси	150000	7,4
Райхонава София	266740	13,3
Турсунов Отабек Ўктамович	295655	14,7

Банкнинг овоз берувчи акцияларининг камида 5 фоизига эга бўлган акциядорига сезиларли таъсир ўткази оладиган барча акциядорларнинг (таъсисчиларнинг) қуйидаги маълумотлари акс эттирилган рўйхати.

«Райхон» фермер хўжалиги:

Турсунов Нормурод Ўктамович - манзил: Қарши шаҳри, С.Чегибоев, 5 уй; паспорт маълумотлари: СМ 0498166, Қарши шаҳар ИИБ томонидан 1997 йил 14 февралда берилган; «Ўқтамбанк» устав капиталидаги улуши 3,0 фоизни ташкил этади. Ўзбекистон Республикаси депозитар тизимидаги Ягона депонентлар базасида депонент коди мавжуд эмас.

5. Устав фондида банкнинг улуши 5 (беш) ва ундан ортиқ фоизни ташкил этган барча юридик шахсларнинг рўйхати:

Ташкилотнинг тўлиқ номи	Ташкилий ҳуқуқий шакли	Манзили	Банкнинг юридик шахс фондидаги улуши, фоизда
«Бинокор» халқ истеъмол моллари ва қурилиш материалларини сотиш шўъба корхонаси	шўъба хўжалик жамияти	Қашқадарё вилояти Қарши шаҳар Соҳибкор кўчаси, 6	7,4
"Ishonch" Банклараро сугурта компанияси масъулияти чекланган жамияти	масъулияти чекланган жамияти	Тошкент шаҳар, А. Ходжаев кўчаси, 1	8,5
"Moliya binokor xizmati" шўъба корхонаси	шўъба хўжалик жамияти	Тошкент шаҳар, А. Ходжаев, 1	7,4

6. Банкнинг Ўзбекистон Республикаси ҳудудида ва ундан ташқарида жойлашган саноат, банк, молиявий гуруҳлар, холдинглар, концернлар, уюшмалар, инвестицион институтлари, жамоат ташкилотларига тегишлилиги, товар, валюта, фонд, бошқа биржалардаги аъзолиги, уларнинг тўла номини ва манзилларини кўрсатган ҳолда:

Гуруҳлар турлари	Номи	Манзили
1	2	3
Банк гуруҳлари	—	—
Молиявий гуруҳлар	—	—
Холдинг компаниялари	—	—
Уюшмалар	Ўзбекистон банклар уюшмаси	Тошкент ш., А. Тўқай кўч., 85
Инвестиция институтлари	—	—
Биржалар	Ўзбекистон Республикаси Валюта биржаси	Тошкент ш., Ш. Рашидов, кўч., 4

7. Банк филиаллари тўғрисида маълумотлар: Банк филиалларга эга эмас.

2. Банкнинг молиявий ҳолати тўғрисидаги маълумотлар.

8. Банкнинг 2004 ва 2005 йиллар учун бухгалтерлик балансларининг нусхалари.

минг сўмда.

Моддалар	2004 йил 31 декабр ҳолатига	2005 йил 31 декабр ҳолатига
Активлар		
Пул маблағлари ва эквивалентлари	34510	100582
ЎЗР МБдаги пул маблағлари	124884	665295
Инвестициялар	40000	40000
Мижозларга берилган соғдалар соф қолдиғи	2273810	2464579
Асосий воситалар	243555	274174
Бошқа активлар	28771	16488
Жами активлар	2745530	3561098
Пассивлар		
Мажбуриятлар		
Мижозлар маблағлари	838336	827065
Бошқа банклар маблағлари	50000	0
Бошқа кредитлар	108365	346058
Бошқа мажбуриятлар	202972	537885
Жами мажбуриятлар	1199674	1711008
Капитал		
Устав сармоiasi	1693689	2038667
Резерв капитал	18111	18111
Тақсимланмаган фойда (зарар)	(165944)	(206688)
Жами капитал	1548856	1850090
Жами пассивлар + капитал	2745530	3561098

Банкнинг 2004 ва 2005 йиллар учун фойда ва зарарлар тўғрисидаги ҳисоботларнинг нусхалари.

минг. сўмда.

Моддалар	2004 йил	2005 йил
Фойдаларда олинган даромадлар	344996	366065
Фойдаларга тўланган харажатлар	(128250)	(119727)
Фойдалардан олинган соф даромадлар	216746	246338
Воситачилик хизматлари ва бошқа йиғимлар бўйича комиссия даромадлари	175234	235322
Комиссион харажатлар	(19033)	(20193)
Жами комиссия даромадлари	156201	215129
Бошқа операция даромадлари	18321	16678
Бошқа операция харажатлари	(1129)	(7181)
Операцион харажатлар	(148916)	(165142)
Эхтимоллий йўқотишлар баҳоси	(75958)	(185358)
Солиқ тўлагунига қадар бўлган фойда	165267	120463
Фойда солиғи	(29508)	(51312)
Соф пул позицияси	(53777)	(62633)
Йиллик соф фойда	81981	60548

Изоҳ: 2004 ва 2005 йиллар натижалари бўйича молиявий ҳисоботлари халқаро стандартлари асосида ташқи аудитор томонидан тузилган ва банк акциядорларининг умумий йиғилишида тасдиқланган. Ушбу ҳисоботлар «Банк ахборотномаси» газетасининг 2006 йил 5 апрелдаги № 14 (517)-сонидан чоп этилган.

Ўзбекистон Республикасининг «Аудиторлик фаолияти тўғрисида»ги Қонуннинг 8-моддасига мувофиқ аудиторлик ташкилотлари аудиторлик текшируви буюртмачилари, хўжалик юритувчи субъект ва молиявий ҳисоботдан бошқа фойдаланувчилар олдида молиявий ҳисобот ҳамда хўжалик юритувчи субъектнинг бошқа молиявий ахбороти тўғрисида нотўғри яқундан иборат бўлган аудиторлик хулосасини тузиш оқибатида уларга етказилган зарар учун жавобгар бўлади.

9. Банкнинг 2006 йил 1 июл ҳолатига бухгалтер баланси

минг сўм.

Моддалар	01.07.2006
Активлар	
Кассадаги нақд пул ва бошқа ўқлов ҳужжатлари	106039
Банкнинг Марказий банкдаги ҳисобварақлари	1000002
Банкнинг бошқа банклардаги ҳисобварақлари	12053
Банк томонидан берилган киска муддатли кредитлар	710599
Банк томонидан берилган узоқ муддатли кредитлар	4152220
Инвестициялар	40570
Бош банк бўлимларидан олинмаган маблағлар	786623
Активлар бўйича ҳисобланган фойзлар	326
Ҳисобланган фойзсиз даромадлар	33506
Асосий воситалари	249812
Номоддий активлар	16827
Бошқа активлар	69552
ЖАМИ АКТИВЛАР	7178129
Мажбуриятлар	
Талаб қилдиб олинган ва сакланаётган депозитлар	528829
Муддатли депозитлар	369452
Олинган киска муддатли кредитлар	497846
Олинган узоқ муддатли кредитлар	2396604
Бош банк бўлимларга тўланадиган маблағлар	786623
Тўланадиган лозим бўлган ҳисобланган фойзлар	1118
Ҳисобланган солиқлар	140
Мижозларнинг бошқа депозитлари	18701
Клиринг транзакциялари	318788
Ҳукуматга тегишли даромад ва бошқа тушумлар ҳисобварақлари	8298
Банк томонидан чиқарилган қимматли қоғозлар	89000
Бошқа мажбуриятлар	29977
ЖАМИ МАЖБУРИЯТЛАР	5025376
Капитал	
Акциядорлик капитали	2002000
Кўшимча капитал	0
Умумий захира капитали	11
Кичик бизнес корхоналарини имтиёзли кредитлаш захира фонди	18100
Тақсимланмаган фойда	71628
Бошланғич кийматига нисбатан қайта баҳолангандаги кўшимча киймат	61014
ЖАМИ КАПИТАЛ	2152753
ЖАМИ КАПИТАЛ + МАЖБУРИЯТЛАР	7178129

10. Ташқи аудитор тўғрисида маълумот:

Фамилияси, исми, отасининг исми: Маматов Зайниддин Тўлабоевич.

Лицензия рақами: Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги томонидан 2001 йил 9 августда 143-сонли аудитор фаолиятини амалга ошириш ҳуқуқини берувчи лицензия.

Аудитор фирмасининг номи ва унинг манзили: «Одил Аудит» масъулияти чекланган жамияти; Тошкент шаҳри, Мирокулов кўчаси, 68 «а».

11. Устав бўйича захира фондининг ҳажми.

Қимматли қоғозларни чиқариш тўғрисидаги қарор қабул қилиш санасига захира фондининг ҳақиқий ҳажми.

Устав бўйича захира фонди 15 фоиз. Қимматли қоғозларни чиқариш тўғрисида қарор қабул қилиш санасига захира фондининг ҳақиқий ҳажми 18 111 минг сўмни ташкил қилди.

12. Охириги молия йилида ваколатли органлар томонидан банкка қўйилган иқтисодий санкциялар тўғрисида маълумот:

Охириги молия йилида ваколатли органлари томонларидан «Ўқтамбанк»ка иқтисодий санкциялар қўлламаганлар.

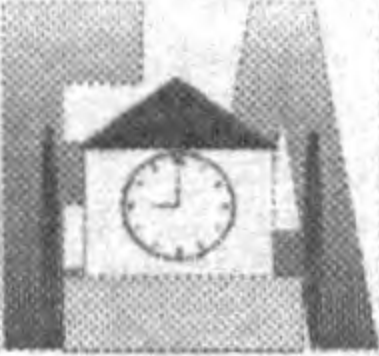
13. Банк даъвогар ёки жавобгар сифатида қатнашаётган суд жараёнларининг мавжудлиги тўғрисида ахборот.

«Ўқтамбанк» даъвогар ёки жавобгар сифатида суд жараёнларида қатнашмаяпти.

14. Банкнинг устав капитали тўғрисида маълумотлар:

а) устав капиталининг миқдори - 2 002 000 минг сўм. Ушбу миқдор 2006 йил 6 июл ҳолатига «Ўқтамбанк» томонидан чиқарилган ва жойлаштирилган акцияларидан иборат бўлиб, «Ўқтамбанк» хусусий очик акциядорлик-тижорат банки акциядорларининг навбатдан ташқари умумий йиғилишининг 2006 йил 6 июлдаги қарори билан банк уставига белгиланган ва 2006 йил 19 июлда Марказий банкда рўйхатга олинган;

	2003 йил	2004 йил	2005 йил
1	2	3	4
Оддий акциялар бўйича	11,7	12,5	14
Имтиёзли акциялар бўйича	-	-	-
Облигациялар бўйича	-	-	-
Бошқа қимматли қоғозлар	-	-	-

б) бухгалтерия баланси бўйича устав капиталининг миқдори - 2 002 000 минг сўм;
в) устав капитали тўланган қисмининг ҳажми - 2 002 000 минг сўм;
г) қимматли қоғозлар номиналига нисбатан фоиз ҳисобида қуйидаги йиллар якунига қўра тўланган дивидендлар:

15. Облигацияларнинг аввалги чиқарилишлари тўғрисидаги маълумотлар, барча облигациялари сўндирилган чиқарилишлардан ташқари банкнинг ҳар бир рўйхатга олинган облигациялар чиқарилишлари тўғрисида - «Ўқтамбанк» томонидан облигациялар муомаласага чиқарилмаган.

3. Чиқарилаётган акцияларнинг муомаласага киритилиш шартлари

16. Чиқарилаётган акцияларнинг муомаласага киритилиш шартлари:

а) чиқарилган қимматли қоғозлар тури ва шакли: эгаси ёзилган оддий акциялар нақдсиз шаклда;

б) чиқарилаётган акциялар сони: 1 200 000 дона;
в) бир дона акциянинг номинал қиймати: 1000 сўм;
г) чиқарилишнинг умумий ҳажми: 1 200 000 000 сўм;
д) чиқариладиган ҳар бир акция берадиган ҳуқуқлар.
Банкнинг оддий акцияларнинг эгаси қуйидаги ҳуқуқларга эга:
банк акциядорлари реестрига киритиш;
банк акциядорлари реестридан ўзига тегишли кўчирма олиш;
банк акциядорлари умумий йиғилиши томонидан молия йили натижалари бўйича белгиланадиган миқдорда дивиденд олиш;
олинган дивидендлардан эркин равишда фойдаланиш;
банкнинг бошқарув органларидаги масалалар юзасидан зарур ахборотни олиш;
бир дона акция - бир овоздан иборат эканлигини ҳисобга олган ҳолда барча қўрилаётган масалалар бўйича овоз бериш ҳуқуқи билан банк акциядорлари умумий йиғилишида иштирок этиш;

банк тугатилган тақдирда белгиланган тартибда акциядорга тегишли банк акциялари суммасига мутаносиб ҳолда банк мулкнинг бир қисmini олиш;

банк томонидан кўрсатилаётган хизматлар ва уларнинг нархномалари тўғрисида ахборот олиш;

банкнинг молия-хўжалик фаолияти натижалари тўғрисида унинг уставига мувофиқ тўлиқ ва ишончли ахборот олиш;

қимматли қоғозлар бозорини бошқариш ва мувофиқлаштириш бўйича ваколатли давлат органи, шунингдек судда ўз ҳуқуқларини ҳимоя қилиш;

қимматли қоғозларни харид қилиш чоғида эҳтимоли бор зарарлар ва (ёки) фойданинг бир қисmini йўқотиши билан боғлиқ таваккалчиликни сўғурталаш.

е) акцияларни жойлаштириш усули: очик обуна орқали;

ж) акцияларни жойлаштириш тартиби ва муддатлари.

Ўзбекистон Республикаси Давлат мулки қўмитаси ҳузуридаги қимматли қоғозлар бозори фаолиятини мувофиқлаштириш ва назорат қилиш Марказидан рўйхатдан ўтгандан бир йил муддатда жойлаштирилади.

Акцияларнинг жойлаштирилиши банк томонидан эмиссия рисоласидаги мавжуд ахборотни кўрсатилган ҳолда акциялар чиқарилуви давлат рўйхатидан ўтказилганлиги тўғрисидаги ахборотни оммавий ахборот воситаларида эълон қилган санасидан кейин икки ҳафтадан сўнг бошланади. Бунда кўрсатиб ўтилган икки ҳафталик муддат «Банк ахборотномаси» газетасида акцияларнинг чиқарилуви давлат рўйхатидан ўтказилганлиги тўғрисида ахборот нашр этилиши санасидан бошлаб ҳисобланади.

Акцияларни жойлаштириш банк томонидан олди-сотди шартномалар асосида амалга оширилади, улар Ўзбекистон Республикасининг амалдаги қонунчилигига мувофиқ рўйхатдан ўтказилади;

з) акцияларни жойлаштиришнинг тахминий баҳоси: 1000 сўм;

и) акциялар бўйича тўловлар тартиби ва шартлари, шу жумладан ҳисоб-китоблар шакли, акция тўловлари учун маблағлар ўтказиладиган ҳисобрақамлар:

инвесторлар сотиб олинган акциялар қийматини банк билан олди-сотди шартномаси тузилган санадан бошлаб 5 (беш) банк куни мобайнида тўлиқ тўлаши кўзда тутилади. Тўловлар юридик шахслар учун нақдсиз шаклда амалга оширилади, жисмоний шахслар учун нақд ва нақдсиз шаклда, шу жумладан пластик карточалар ҳам орқали;

акциялар учун маблағлар мазкур эмиссия рисоласида давлат рўйхатидан ўтказилгунга қадар «29830-Акциялар учун аъзолик бадалларини тўлаш бўйича депозитлар» баланс ҳисобварағида, эмиссия рисоласи давлат рўйхатидан ўтказилгандан сўнг «30318-Чиқарилган акциядорлик капитал-оддий» баланс ҳисобварақларида юритилади. Аналитик ҳисобда акциядорлар бўйича алоҳида шахсий ҳисобварақлар юритилади.

к) акциялар чиқарилиши тўғрисида қарор қабул қилган органи ва қарор қабул қилинган сана. «Ўқтамбанк» хусусий очик акциядорлик-тижорат банки акциядорларининг навбатдан ташқари умумий йиғилишининг 2006 йил 6 июлдаги қарори;

л) банк уставига акциялар эмиссияси бўйича белгиланган турли чеклашлар, жойлаштирилаётган акцияларни сотиб олиши мумкин бўлганларга нисбатан чекланишлар.

Бир юридик ёки жисмоний шахс ёхуд битим орқали ўзаро боғланган ёки бир-бирининг мол-мулкни назорат қилувчи бир гуруҳ юридик ва жисмоний шахслар томонидан бир ёки бир нечта битим натижасида банк акцияларининг беш фоиздан ортиғи сотиб олинса, бу

ҳақда Марказий банкка хабар берилиши, йигирма фоиздан ортиғи сотиб олинса, Марказий банкдан олдиндан розилик олинishi лозим.

м) инвесторнинг сотиб олинган акциялар бўйича олган даромадини солиққа тортиш: Акциялар бўйича ҳисобланган дивидендлар амалдаги қонунчилик талабларига мувофиқ солиққа тортилади.

17. Акциялар тўлови пулсиз маблағлар билан амалга ошириладиган тақдирда, акция учун тўланиши мумкин бўлган мулкнинг рўйхати кўрсатилади.

Акциялар чиқарилишининг улуши, ушбу улуш жойлаштирилмаган тақдирда, акциялар чиқарилиши амалга ошмаган деб тан олинади (бундай улуш чиқарилган акциялар умумий сонининг 60 фоизидан кам бўлмаган миқдориди аниқланган бўлиши керак).

Акцияларнинг ўрнатилган улуши жойлаштирилмаган ва акциялар чиқарилиши амалга ошмаган деб тан олинган тақдирда тўлов сифатида банк томонидан олинган маблағларни қайтариш тартиби:

«Ўқтамбанк» томонидан жойлаштириш жараёнида акциялар учун тўловлар фақат пул маблағлари билан амалга оширилади.

Мазкур эмиссия рисоласида қайд этилган акциялар ҳажмидан 60 фоизлик улуши бир йил муддат давомида жойлаштирилмаган тақдирда ушбу акциялар чиқарилуви амалга ошмаган деб тан олинади.

Акциялар чиқарилиши амалга ошмаган деб тан олинган тақдирда акциялар учун тўланган маблағларнинг қайтарилиши қуйидагича амалга оширилади. «Ўқтамбанк» томонидан ушбу тўғрисида маълумот «Банк ахборотномаси» газетасида чоп этирилади. Акциялар учун тўланган маблағлар сармоядорларнинг аризаларида кўрсатилган «Ўқтамбанк»да ёки бошқа банклардаги талаб қилиб олингунча ҳисобварақларига 30 кун давомида тўлиқ ўтказиб берилади.

18. Қимматли қоғозларга эгалик ҳуқуқларини ҳисобга олиш ва сақлаш тартиби, шу жумладан банкнинг қимматли қоғозлар эгалари реестрини олиб бораётган реестр юритувчининг, қимматли қоғозлар нақдсиз шаклда чиқарилган тақдирда эса уларга бўлган эгалик ҳуқуқи ҳисобини олиб борувчи депозитарийнинг ҳам тўлиқ фирма номи, шунингдек ташкилий-ҳуқуқий шакли, манзилгоҳи, почта манзили, телефони ҳамда тегишли фаолиятни амалга ошириш ҳуқуқини берувчи лицензия тўғрисида маълумотлар (рўйхат рақами, берилган санаси, лицензия берилган орган, амал қилиш муддати).

«Ўқтамбанк» ХОАТБнинг акциядорлар реестри «Kapital-Depozit» масъулияти чекланган жамияти - реестр юритувчи томонидан олиб борилади. Қимматли қоғозлар бозори фаолиятини мувофиқлаштириш ва назорат қилиш маркази томонидан «Kapital-Depozit» МЧЖга реестр юритувчи фаолиятини амалга ошириш ҳуқуқини берувчи 1099-рақамли лицензияси берилган, амал қилиш муддати 2005 йил 4 июлдан 2010 йил 4 июлгача.

«Kapital-Depozit» МЧЖнинг манзили: Тошкент шаҳри, Братислава кўчаси, 11; телефонлар: 391-35-09, 391-35-08.

«Ўқтамбанк» ХОАТБнинг нақдсиз шаклдаги акциялари бўйича эгалик ҳуқуқи ҳисоби «Kapital-Depozit» масъулияти чекланган жамияти - депозитарийда юритилади. Қимматли қоғозлар бозори фаолиятини мувофиқлаштириш ва назорат қилиш маркази томонидан «Kapital-Depozit» МЧЖга депозитарий фаолиятини амалга ошириш ҳуқуқини берувчи 1100-рақамли лицензияси берилган, амал қилиш муддати 2005 йил 4 июлдан 2010 йил 4 июлгача.

«Kapital-Depozit» МЧЖнинг манзили: Тошкент шаҳри, Братислава кўчаси, 11; телефонлар: 391-35-09, 391-35-08.

Депозитарий ўз депонентларининг Марказий депозитарий вакиллик ҳисобварақларида жамлаб ҳисобга олиб бориладиган акцияларга бўлган ҳуқуқлар ҳисобини юритади.

Акциялар бўйича эгалик ҳуқуқи депозитарийда депо ҳисобварақлари бўйича ўтказиш йўли орқали амалга оширилади. Акцияларнинг эгалари (акциядорлар) ўз депо ҳисобварақларининг ҳолати ҳақида гувоҳнома олиш ва ўзининг депо ҳисобварағи бўйича депозитарий томонидан ўтказилган операциялар тўғрисида ҳисобот олиш ҳуқуқига эга.

19. Қимматли қоғозларни жойлаштиришда иштирок этадиган ташкилотлар (андеррайтерлар) тўғрисида маълумотлар:

Андеррайтерлар жалб қилинмаган.

Банк мустақил равишда акцияларни жойлаштиради.

20. Қимматли қоғозлар эмиссия рисоласининг асли ва нусхалари билан танишиш тартиби ва жойи тўғрисидаги ахборот.

Мазкур эмиссия рисоласини асли ва нусхаси билан Қарши шаҳри, Соҳибкор кўчаси, 4-уйда жойлашган ХОАТ «Ўқтамбанк»да танишиш мумкин. Потенциал инвесторлар эмиссия рисоласини кўриб чиқиш учун банкнинг қимматли қоғозлар бўлими ходимларига ёки Бошқарув раисига мурожаат қилишлари мумкин. Банк томонидан эмиссия рисоласини кўриб чиқиш учун ҳеч қандай тўловлар олинмайди ва ҳеч қандай дастлабки шартларсиз ва аризасиз эмиссия рисоласини таништириш учун инвесторларга тақдим этади.

21. Қимматли қоғозлар сотиладиган асосий жойлар (жой).

Акцияларнинг сотиладиган асосий жойи қуйидаги манзилда: Қарши шаҳри, Соҳибкор кўчаси, 4-уйда жойлашган ХОАТ «Ўқтамбанк».

22. Қимматли қоғозларнинг ушбу чиқарилиши қайси савдо ташкилотчисининг листингига киритилиши режалаштирилаётган бўлса, мазкур ташкилот тўғрисида маълумотлар кўрсатилади.

Банк ўз акцияларини савдо ташкилотчисининг листингига киритилиши режалаштирилгани йўқ.

КРЕДИТЛАШ ЖАРАЁНИДА ГАРОВ МАСАЛАЛАРИ

Тижорат банкларида гаров шартномаларини тузишдан мақсад кредит маблағларини ўз вақтида қайтишини таъминлашдир. Бунда гаров сифатида турли мол-мулк қабул қилиниши мумкин: товар-моддий бой-ликлар, кўчмас мулк, пул маблағлари, қимматли қоғозлар, мулккий ҳуқуқлар, яъни қонунчиликка асосан ундирилиши мумкин бўлган, қарздор тақдим этадиган ҳар қандай мол-мулк.

мулк бошқа жойда гаровга қўйилмаганлиги;

3. Узок муддат сақлаш имкониятлари;

4. Мулкнинг жисмоний ва маънавий эскирганлиги;

5. Гаровга қўйилаётган мулк нархининг нисбатан барқарорлиги;

6. Истеъмол ва фойдаланиш чегаралари.

Кўчмас мулк гарови (ипотека)га алоҳида эътибор қаратиш зарур. Ер участкалари ва ер ости бойликлари, кўп йиллик дов-дарахтлар, шунингдек бино ва иншоотлар кўчмас мулк бўлиб ҳисобланади. Қимматли қоғозлар гарови фақат фонд биржасида расмий котировкага эга бўлган, таниқли ва иқтисодий барқарор эмитентларнинг қимматли қоғозлари билан амалга оширилади. Мулкни топширишнинг соддалиги, битимларни амалга оширишда расмиятчиликнинг, сақлаш харажатларининг йўқлиги гаровнинг мазкур турини анчайин жозибадорлигини таъминлайди. Шу билан бирга уларнинг нархи кескин ўзгариши ва ёмон конъюнктура шароитлари натижасида зарар кўришга сабаб бўлиши мумкин. Шу жиҳатдан қимматли қоғозларни гаровга олиш тўғрисида қарор қабул қилишда эҳтиёткорроқ бўлиш лозим.

Гаровга қўювчи мол-мулкка нисбатан аниқ,

да баҳолаб туриш ва мазкур мулк қийматининг қарздорнинг банк олдидаги қарзи суммасига мос келишини текшириб туриш зарур.

Агар кредит белгиланган муддатда қайтарилиб, гаровга қўйилган мулк қонунда белгиланган тартибда очик савдода сотилади.

Агар гаровга қўйилган мол-мулкни сотишдан тушган сумма гаровга олувчининг талабини қоплашга етарли бўлмаса, у қонунда ёки шартномада бошқача кўрсатма бўлмаганида, етишмаётган суммани гаровга асосланган имтиёздан фойдаланмаган ҳолда қарздорнинг бошқа мол-мулкдан олиш ҳуқуқига эга.

Вазирлар Маҳкамасининг 2002 йил 4 декабрда 422-сонли Қарори билан «Банкларнинг кредитлари бўйича қарздорлик ўз вақтида қайтарилмаган тақдирда ундирувчи қарздорларнинг ликвидли мол-мулкига қаратиш» Тартиби тасдиқланган. Мазкур Тартибга асосан қарздорнинг пул маблағлари етарли бўлмаган тақдирда, кредитор банк кредит қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда тузилган ва нотариал тасдиқланган ёзма битим асосида қарздорнинг гаровдан озод бўлган бошқа ликвид мол-мулки ҳисобига, ёхуд ундирувчи суд тартибда қарздорнинг бундай ликвидли мол-мулкига қаратиш йўли билан қайтаришга ҳақлидир.

Агар гаровга қўйилган мол-мулкни сотишдан тушган сумма гаровга олувчининг гаров билан таъминланган талабидан ошиб кетса, фарқ гаровга қўювчига қайтариб берилади.

**Фарҳод ҒАҒУРОВ,
БМА тингловчиси.**

Уларга қўйиладиган асосий талаб унинг тез сотилиши яъни тез пулга айланиши ҳисобланади. Кредит таъминотининг асосий турлари қуйидагилардан иборат:

- мулк ва қимматли қоғозлар гарови;
- учинчи шахслар кафолати;
- «Ўздавсугуртаназорат»нинг лицензияси-га эга бўлган компанияларнинг қарз олувчиларнинг кредитни тўлай олмаслик хатарларини сўғурталаш бўйича сўғурта полислари;
- банклар, бошқа кредит муассасалари ва сўғурта компанияларининг кафолатлари;
- Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлигининг кафолати.

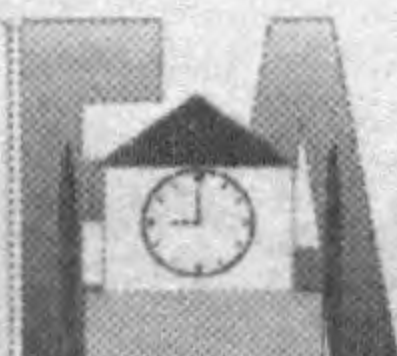
Гаровга қўйилган мулк қийматини баҳолаш қуйидаги тартибда амалга оширилиши мумкин:

Гаровга қўйилган мулк бундай хизматларни амалга ошириш ҳуқуқига эга бўлган орган томонидан мустақил баҳоланади. Бунда банк гаровга қўйилган мулкнинг қийматини аниқлашда мустақил баҳоловчи фойдаланган усуллар ҳақидаги ҳисоб-китобларни ва тасдиқловчи ҳужжатларни талаб қилиб олади.

Гаровга қўйилган мулкни баҳолаш банкдаги ички махсус баҳолаш комиссияси томонидан амалга оширилади. Махсус баҳолаш комиссияси ишида махсус малака ошириш курсларида мулкни баҳолаш бўйича малакани эгаллаган мутахассис ва қарз олувчига хизмат кўрсатадиган банк бошқарувчиси иштирок этиши шарт.

Банк кредит комиссияси гаровга қўйиш учун таклиф этилаётган мулк жойлашган жойга чиқиб, гаровга қўйиладиган мулкни баҳолаши зарур. Бунда қуйидаги шартларга эътибор қаратилади:

1. Гаровга қўювчининг ушбу мулкка нисбатан ҳақиқий ва юридик ҳуқуқлари;
2. Гаровга тақдим қилинаётган вақтда

МОЛИЯ ИНСТИТУТЛАРИ КЎРГАЗМАСИ

Эртага Ўзбекистон Республикаси Бадий академиясининг Марказий кўргазмалар залида "Молиявий хизматлар-2006" халқаро кўргазмаси очилади. Кўргазма 7 октябргача давом этади. Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси кўргазманинг ташкилотчиси бўлди.

Кўргазмага келувчилар тижорат банклари, кредит уюшмалари, суғурта, лизинг, аудиторлик, инвестиция ва консалтинг компаниялари кўрсатдиган ғоят хилма-хил молиявий хизматлар билан танишишлари мумкин.

Хусусан, кредитлар, шу жумладан истеъмолат кредитлари ва микрокредитлар олиш шартларини, уларни қайтариш муддатларини, фоиз ставкаларини билиб олиш, лизинг ва суғурта операцияларини амалга ошириш механизмла-

ри билан танишиш мумкин бўлади.

Бундан ташқари кўргазмада чакана молиявий хизматларнинг ҳар хил турлари ҳам намойиш қилинади. Чунончи, тижорат банклари меҳмонларни ўзларида амал қилиб турган тез пул жўнатиш, пластик карточкалар ёрдамида нақд пулсиз тўловларни амалга ошириш тизимлари билан таништирадilar.

Кўргазмага келувчиларнинг асосий қисмини кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик вакиллари ташкил этиши кутилмоқда.

Улар, жумладан, айланма ва асосий сармояни тўлдириш учун қарзга маблағ олишнинг янги воситаларини, мол-мулк, ускуналар, экспорт-импорт операцияларини суғурталашнинг ҳар хил турларини билиб оладилар.

Шоҳруҳ АЛИМОВ.

КРЕДИТ УЮШМАЛАРИ ХИЗМАТИ КЕНГ ЖАМОАТЧИЛИК УЧУН

Микромолиялаш тизими такомиллашган сари кредит уюшмалари ҳам ўз хизматларини миқрозларга таклиф этишнинг кулай, содда ва фойдали йўллари излаб топишмоқда. Миқроз манфаатларини ҳимоя қилмай, уларнинг ишончини оқламай туриб рақобат бозорида мустаҳкам мавқега эга бўлиш қийин.

Шу сабабли миқрозларни янги лойиҳалар билан таништириш мақсадида 5-7 октябр кунлари Ўзбекистон Бадий академияси кўргазмалар залида бўлиб ўтадиган "Молиявий хизматлар-2006" халқаро кўргазмасида кредит уюшмалари ҳам иштирок этишмоқда.

Юртимиз молия бозорида нисбатан ёш иштирокчи саналадиган кредит уюшмаларининг бундай нуфузли халқаро тадбирда истиқболли молиявий ташкилотлар сифатида қатнашишлари қувонарли ҳол.

Кўргазмада Тошкент шаҳридан "Барака" ҳамда "Имкон", Самарқанд вилоятдан "Шердор" кредит уюшмалари ўз хизматларини намойиш этадилар.

Кредит уюшмаларининг кўргазмада қатнашишларидан асосий мақсад кенг жамоатчиликни кредит уюшмалари фаолияти билан яқинроқ таништириш, уларни аъзоликка жалб этиш, жамғарма ва омонат хизматларини тўлиқроқ тушунтириб беришдан иборат.

Кўргазмада иштирок этаётган "Шердор" кредит уюшмаси Ўзбекистон кредит уюшмалари тарихидаги энг биринчи молиявий ташкилот ҳисобла-

ниб, 2002 йил 21 сентябрда молиявий фаолият олиб бориш учун Марказий банкнинг 1-рақамли лицензиясига эга бўлган.

Айни кунда уюшма аъзолари сони 5736 нафарни ташкил этади. "Шердор" кредит уюшмаси аҳолида қизиқиш уйғотган иккита муддатли омонатни таклиф этмоқда.

"Сюрприз" ва "Ёрдам" деб номланувчи бу омонатларнинг ўзига хос хусусияти шундаки, омонатчи депозитга пул қўйган кунининг фоизларини ҳисоблаб даромадини олиши мумкин.

9 ой якунларига кўра "Шердор"нинг депозит портфели 1 млрд. 35 млн. сўмни ташкил этган. Кредит портфели эса 1 млрд. 67 млн. сўмни, берилган кредитларнинг умумий миқдори 7 млрд. 97 млн. сўмни ташкил этган.

"Шердор" ташаббускор ва тадбиркор молиявий институт сифатида Тошкент ҳамда Самарқандда ўтказиладиган барча молиявий кўргазмаларда иштирок этиб келади.

Шу билан бирга ҳар йили республика миқёсида ўтказиладиган "Ташаббус" кўрик-танловида иштирок этиб 2005 йилда

"Йилнинг энг яхши молиявий институти" номинацияси бўйича биринчиликни қўлга киритган.

Кўргазманинг яна бир иштирокчиси – "Барака" кредит уюшмаси. Ушбу уюшма молиявий кўргазмада илк бор иштирок этиши.

"Барака"нинг асосий фаолият йўналиши ўз аъзоларининг иқтисодий аҳолини яхшилаш ҳамда аҳоли даромадларини кўпайтиришга кўмаклашишга қаратилган.

Айни кунда аъзолари сони 849 тани ташкил этиб, улар асосан Тошкент шаҳри ва Тошкент вилояти аҳолисидир. 2006 йил 1 сентябр ҳолатига уюшма активлари 433,9 млн. сўмни, омонатлар 391,1 млн. сўмни, берилган кредитлар суммаси 367,9 млн сўмни ташкил этган.

"Имкон" кредит уюшмаси ушбу молиявий кўргазмада иштирок этаётган учинчи кредит уюшма бўлиб, бу тадбир орқали аъзолари сафини янада кенгайтиришга аҳд қилган.

Уюшманинг аъзолари сони 2500 нафар, кредит портфели 1 млрд. 500 млн. сўмни ташкил этади.

"Имкон" ҳам кўргазмадан юқори натижаларни кутмоқда. Молиявий бозорда иштирок этаётган бошқа молиявий институтлар қатори у ҳам сифатли хизмат турларини тақдим этади.

Бу каби анжуманларда иштирок этиш ўз иштини тўғри йўлга қўйишга ҳаракат қилаётган молиявий ташкилотлар учун кенг имкониятлар ва маҳорат майдони, шу билан бирга, халқаро тажрибаларни ўрганиш мактаби ҳамдир.

Эъзоз КАМОЛОВА.

ЛОМБАРДЛАР СОНИ БИТТАГА КЎПАЙДИ

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки "Ўзбекистон Республикаси Марказий банки тўғрисида"ги Қонуннинг 50-моддасига асосан "Biznes-Kredit" масъулияти чекланган жамиятга (Тошкент шаҳри) ломбард фаолиятини амалга ошириш учун лицензия берди. Жамият фуқароларнинг кўчар мулкани гаровга олиш эвазига уларга кредит ажратади.

«ОСИЁ ТРАСТ» ЛИЦЕНЗИЯСИ АЛМАШТИРИБ БЕРИЛДИ

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки Бошқаруви қарори билан «Осиё Траст» уюшмасининг (Тошкент шаҳри) почта манзили ўзгарганлиги муносабати билан унга кредит уюшмаси фаолиятини амалга ошириш учун берилган лицензия бланки алмаштириб берилди.

«Осиё Траст» кредит уюшмаси 2004 йилда ташкил топган бўлиб, унинг аъзолари шу йил 1 сентябргача 525 тага етди. Уюшма активлари салкам 992,5 млн. сўмни ташкил этади. Жами жалб этилган маблағлари 802,5 млн. сўм атрофида. Кредит портфели эса салкам 892 млн. сўмга етди.

Марказий банк Матбуот хизмати.

МИНТАҚАВИЙ САВДО: ТЎСИҚЛАРНИ БАРТАРАФ ЭТИШ ЙЎЛЛАРИ

Шу кунларда Тошкентда бўлиб ўтган Савдо сиёсати бўйича мувофиқлаштирувчи кўмита (ССМК)нинг 5-мажлиси ва Савдо сиёсати бўйича ахборот семинари минтақавий савдо йўлидаги тўсиқларни бартараф этиш, шунингдек Марказий Осиё минтақасида солиқ тартибларини яхшилаш чора-тадбирларини муҳокама қилишга бағишланди. Ҳар иккала тадбир Осиё Тараққиёт банки (ОТБ) ва Халқаро валюта фонди (ХВФ) томонидан ОТБнинг Марказий Осиё минтақасида иқтисодий ҳамкорлик (МОМХ) дастури доирасида ташкил этилди.

ССМК мажлисида кўмитанинг транзит савдодаги тўсиқларни бартараф этиш масалаларига бағишланган аввалги учрашувларида ишлаб чиқилган тавсияларни амалга оширишда ўсишга эришилганлиги ҳақидаги маърузалар тақдим этилди. Мажлис қатнашчилари савдо солиқлари, чегаралараро савдо-сотиқ муаммолари, шунингдек савдодаги миқдор чекловлари бўйича тадқиқотлар натижаларини кўриб чиқдилар.

Савдони ривожлантириш учун транзит, чегарани кесиб ўтиш, божхонада расмийлаштириш ҳамда савдони солиққа тортиш режимлари билан боғлиқ тўсиқларни камайтириш учун минтақадаги мамлакатлар янада яқиндан ҳамкорлик қилишлари керак бўлади.

Савдо сиёсати бўйича ахборот семинари ССМК ишини МОМХга аъзо мамлакатларга таъсири нуқтаи назаридан кўриб чиқишга бағишланди.

Семинарда Ўзбекистон Вазирлар Маҳкамаси, Ташқи иқтисодий алоқалар, Инвести-

циялар ва савдо вазирлиги, Иқтисодий вазирлиги, Ташқи ишлар вазирлиги, Молия вазирлиги, Адлия вазирлиги, Марказий банк ва бошқа давлат органларининг вакиллари қатнашди.

Эслатиб ўтамиз, саккиз мамлакат – Афғонистон, Озарбайжон, ХХР, Қозоғистон, Қирғизистон Республикаси, Мўғулистон, Тожикистон ва Ўзбекистон, шунингдек Осиё Тараққиёт банки, Европа Тикланиш ва тараққиёт банки, Халқаро валюта фонди, Ислон Тараққиёт банки, БМТ тараққиёт дастури ва Жаҳон банки МОМХ аъзолари ҳисобланадилар. ОТБ томонидан тарқатилган ахборотга кўра, МОМХда иштирок этувчи халқаро ташкилотлар томонидан транспорт, энергетика, савдо сиёсати ва савдони ривожлантиришнинг устувор соҳаларидаги инфратузилма лойиҳаларини молиялаш учун 2006-2008 йилларда ажратиладиган маблағларнинг умумий миқдори 2,2 млрд. АҚШ долларини ташкил этади.

Галина ЗАРЕЦКАЯ.

БАНК АХБОРОТНОМАСИ

АХБОРОТ—ТАҲЛИЛИЙ ГАЗЕТА

МУАССИСЛАР:

Ўзбекистон Республикаси
Марказий банки

Жаҳон иқтисодиёти ва
дипломатия университети

«Moliya yangiliklari agentligi» МЧЖ

Тадбиркорликни ахборот билан
қўллаб-қувватлаш «Заковат»
ижтимоий жамғармаси

ТАҲРИР КЕНГАШИ:

Файзулла Муллажонов

(Тахрир Кенгашининг раиси),

Қаҳрамон Рофиев

(Тахрир Кенгашининг раис ўринбосари),

Равшан Охунов

(Тахрир Кенгашининг

масъул котиби),

Раҳмон Каримов

Абдурахмат Боймуротов

Баҳодир Хўжаев

Михаил Перпер

БОШ МУҲАРРИР

Шавкат Назаров

БОСИШГА ТАЙЁРЛОВЧИ:

«Moliya yangiliklari agentligi» МЧЖ

АХБОРОТ ХИЗМАТИ КЎРСАТУВЧИЛАР:

ЎЗА, «Туркистон-пресс» НАА,

«Иқтисодий ахборот агентлиги»,

«Бухоро-пресс» АА.

Реклама ва эълонлар учун

134-13-18

телефони орқали мурожаат қилинг.

ТАҲРИРИЯТ МАНЗИЛИ:

700000, Тошкент,

Ғ. Мавлонов кўчаси, 1а-уй.

e-mail: bankingnews@tshtt.uz

www: finance.uz

Босилган материаллар муаллифларининг нуқтаи назари тахририятнинг нуқтаи назарига мос келмаслиги мумкин. Рекламаларнинг мазмуни учун реклама берувчиларнинг ўзлари масъулдир.

Тахририятнинг ёзма розилиги бўлганидагина, "БА"да эълон қилинган материалларни кўчириб босишга ижозат берилмайди. Кўлбизмалар тақриз қилинмайди ва қайтарилмайди.

① Материал тижорат асосида чоп этилмоқда.

Газета Ўзбекистон матбуот ва ахборот агентлигида 137-тартиб рақами билан рўйхатга олинган.

Буюртма № Г-1204

Тираж 5255 нусха.

Босишга рухсат этилди

3.10.2006 й.